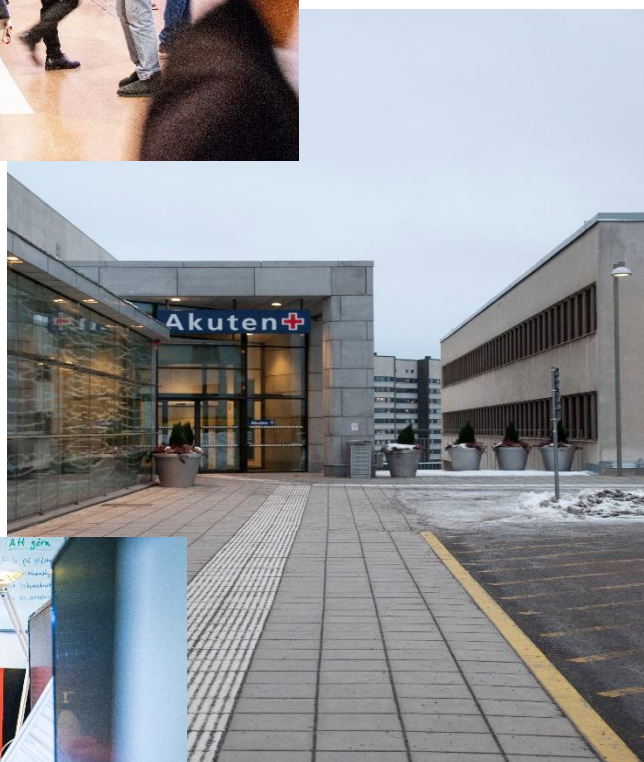
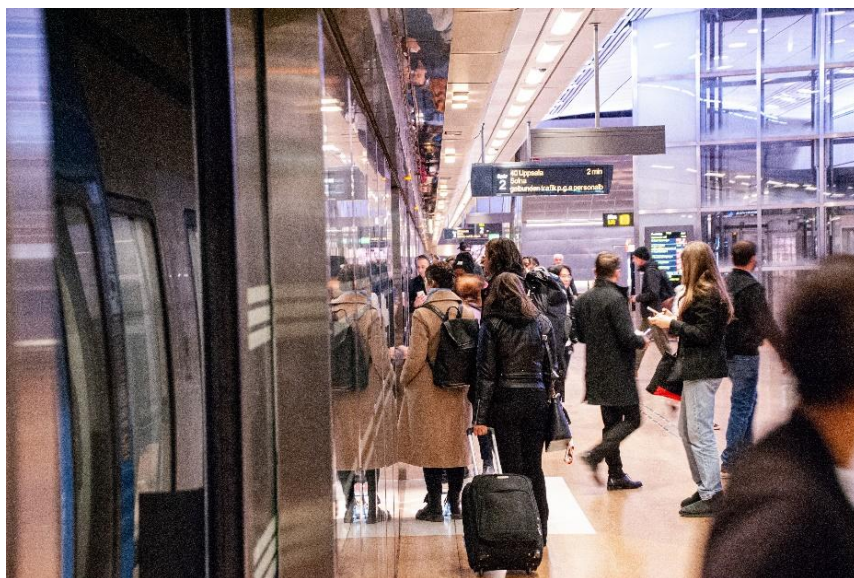

REGIONPOLITISK PLATTFORM 2027-2030

Plattformen beskriver Vänsterpartiets regionala politik. Den ska vara en vägledning för regiongruppens parlamentariska arbete 2027–2030. Vi vill forma en sammanhållen berättelse med en röd tråd från långsiktiga visioner (*kapitel 1*), till inriktning på det vi vill genomföra under mandatperioden (*kapitel 2*), för att sedan konkretiseras i *ett urval* av centrala dagspolitiska sakfrågor (*kapitel 4*). Alla våra ställningstaganden i olika frågor finns inte med här utan vi hänvisar mer detaljerat till Vänsterpartiets budgetförslag för Region Stockholm.

Vänsterpartiet vill ha omfattande samhällsförändring och demokratisering. I *kapitel 3* behandlas hur vi ser på förändring genom parlamentariskt arbete och sociala rörelser. Vi ger också en positionering i förhållande till makten i regionen. Vänsterpartiet vill vara med och styra Region Stockholm för att få igenom mer vänsterpolitik under mandatperioden 2027-30.

FÖRKORTNINGAR mm

När vi skriver "Region Stockholm" så avses den kommunrättsliga organisationen.

När vi skriver "regionen" så avses det geografiska området som utgörs av Stockholms län.

"Vi" syftar på Vänsterpartiet. I texten är det självklart /underförstått att alla ståndpunkter är Vänsterpartiets.

Vänsterpartiet skrivs sparsamt ut där vi särskilt vill poängtera någon ståndpunkt.

"*Vårdval*" är benämningen på de delar av sjukvården som Region Stockholm bedriver vård inom ramen för LOV. För närvarande finns knappt 40 olika Vårdval. Vårdval enligt LOV innebär fri etablering av utförare, att patienten kan välja och välja om utförare, samt att ersättningen till utföraren följer patientens val.

ASIH = Avancerad sjukvård i hemmet

BUP = Barn och ungdomspsykiatri

KSON = Kommunalförbundet Sjukvård och Omsorg i Norrtälje

LOV = Lagen om valfrihetssystem

RUFS = Regional utvecklingsplan för Stockholms län

SKR = Sveriges kommuner och regioner

SL = Storstockholms lokaltrafik

SLSO = Stockholms läns sjukvårdsområde

Innehåll

I. EN JÄMLIK, RÄTTVIS OCH HÅLLBAR REGION	4
I.1 SJUKVÅRD EFTER BEHOV	4
I.2 SATSA PÅ KOLLEKTIVTRAFIKEN	5
I.3 REGIONPLANERING FÖR EN KLIMATSMART FRAMTID UTAN KLYFTOR	5
I.4 KULTUR OCH FOLKBILDNING SOM STÄRKER DEMOKRATIN	6
II. INRIKTNING FÖR EN RÖDGRÖN REGION MANDATPERIODEN 2027–2030	8
II.1 TA TILLBAKA KONTROLLEN – VERKSAMHETER I EGEN REGI	8
II.2 GEMENSAM OCH RÄTTVIS FINANSIERING AV NÖDVÄNDIGA RESURSER	9
II.3 NÄRA VÅRD MED HELHETSSYN	10
II.4 UTJÄMNA KLASSKLYFTOR – FÖR FOLKHÄLSA OCH TRYGGHET	10
II.5 KOLLEKTIVTRAFIK ATT LITA PÅ	12
II.6 KLIMATNÖDLÄGE	12
II.7 KULTUR OCH FOLKBILDNING BYGGER DEMOKRATI	13
II.8 FÖRBÄTTRA PERSONALENS ARBETSVILLKOR	13
II.9 ERSÄTTNING EFTER BEHOV – INGA GRÄDDFILER I VÅRDEN	14
III. FÖRÄNDRING ÄR MÖJLIG	15
III.1 DET PARLAMENTARISKA LÄGET – VÄNSTERPARTIETS POSITION	15
III.2 UTAN RÖRELSE INGEN FÖRÄNDRING	15
III.3 STARKA KAPITALINTRESSEN	16
IV. STÄLLNINGSTAGANDEN I SAKFRÅGOR	17
IV.1 FOLKHÄLSA, TANDVÅRD OCH DEN NÄRA VÅRDEN	17
IV.2 AKUT- OCH SPECIALISTVÅRD	19
IV.3 KVINNORS HÄLSA OCH GENUSPERSPEKTIV	24
IV.4 FUNKTIONSRÄTT	25
IV.5 ÄLDRE I SAMHÄLLET	27
IV.6 KOLLEKTIVTRAFIK	28
IV.7 KLIMATNÖDLÄGE OCH BIOLOGISK MÅNGFALD	31
IV.8 REGIONAL UTVECKLING, BOSTÄDER OCH INFRASTRUKTUR	33
IV.9 KULTUR OCH FOLKBILDNING	37
IV.10 KOMPETENSFÖRSÖRJNING OCH PERSONALENS ARBETSVILLKOR	39
IV.11 EKONOMI, STYRNING OCH STÖD	41
INDEX FÖR ÄMNINGEN I KAPITEL IV	45

I. EN JÄMLIK, RÄTTVIS OCH HÅLLBAR REGION

Vänsterpartiet är ett socialistisk, feministiskt och antirasistiskt parti på ekologisk grund. Det vägleder vår politik för Region Stockholm. Det handlar om människovärde och människosyn, om rättvisa och jämlika villkor. Det ska inte spela någon roll vem du är eller hur mycket pengar du har, du ska ha rätt till samma hjälp från samhället när du behöver den. Vi vill omfördela resurser så att fattiga och rika, kvinnor och män, ges likvärdiga möjligheter att påverka sina liv utifrån sina individuella förutsättningar. Vi vill ha bort all diskriminering – på grunderna kön, ålder, etnisk tillhörighet, religion, funktionsnedsättning, könsidentitet och sexuell läggning.

I.1 Sjukvård efter behov

Vi vill ha en jämlik hälso- och sjukvård. Vården ska finansieras gemensamt, fördelas efter behov, demokratiskt styrd och i huvudsak vara gemensamt ägd. Du ska ha rätt till god vård, oavsett om du bor i centrala Stockholm eller Norra Botkyrka, Järva eller Södertälje. För att lyckas med det behöver vi ta tillbaka kontrollen över vården, så att vi demokratiskt kan styra både vilken vård som ska erbjudas och var i regionen den ska finnas. När marknaden får styra fritt gynnas de rikaste med goda levnadsvillkor på bekostnad av grupper med större behov. Så kan vi inte ha det.

Målet är att hälso- och sjukvårdslagens portalparagraf ska bli verklighet:

”Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har störst behov ska ges företräde till vården.”

Kärnverksamheterna på vårdcentraler och sjukhus ska stärkas för att ge förutsättningar att klara sina uppdrag i tid på ett patientsäkert sätt. Vårdcentralerna ska ha tillräckliga resurser för att vara den första och kontinuerliga kontakten med vården.

Tidigare borgerliga styren i Region Stockholm har utsatt verksamheten för långtgående privatisering och marknadsexperiment. Den splittrade sjukvården innebär att patienter bOLLAS runt mellan privata vårdgivare och vård i egen regi i ett valsystem där de inte har insyn i vad de olika valen står för. ”För att orka vara sjuk måste du vara frisk” känner många igen sig i. Sjukvården fungerar bra om du blir akut sjuk med ett tydligt problem, men mindre bra om du har multisjukdom, kroniska sjukdomar och ohälsa över tid. Vi vill ha en sjukvård som är sammanhållen och bygger på kontinuitet, som erbjuder vård till dem med störst behov först.

Pandemin blottade behovet av en mer robust sjukvård. Det ska finnas marginaler för att möta kriser och när samhället i övrigt rustar får inte sjukvården glömmas bort genom fortsatt underfinansiering. Krig, klimatkris och osäkerhet i omvärlden har ytterligare stärkt behovet av beredskap. Vi är skeptiska till att nya administrativa överbyggnader för beredskap och kris skapas. Region Stockholm blir robust genom att stärka de ordinarie kärnverksamheterna. När staten ställer högre beredskapskrav måste de också bidra med finansiering.

Privatiseringar och vårdval driver på byråkratin och ger snedvridna prioriteringar. Att ta emot många patienter med förkylningar i välbärgade områden ger snabba inkomster, medan vård till multisjuka äldre eller folkhälsoarbete i eftersatta områden inte blir lönsamma. Vi vill att LOV (Lagen om valfrihetssystem) tas bort inom primärvården. Den okontrollerade etableringsrätten, att vårdbolag kan öppna var de vill, utan hänsyn till behov, bäddar för oseriösa bolag och välfärds kriminalitet. Vi vill minska mängden vårdval. De första stegen har tagits för att ta tillbaka kontrollen från privata vårdbolag, men det är en lång väg kvar. Privata aktörer med ideella mål

kan vara komplement medan aktiebolag med enbart vinstmotiv inte har någon plats i Vänsterpartiets vårdvision.

Möjligheten att köpa sig före i vårdkön ska inte finnas. Därför ska regionen förbjuda privata bolag från att erbjuda både skattefinansierad och försäkringsbolagsfinansierad vård i samma verksamhet. Förbudet syftar till att hindra den privata vården att ha två olika köer; en för grupper som kan betala och en för grupper som inte kan.

1.2 Satsa på kollektivtrafiken

Vi vill ha en kraftigt utbyggd kollektivtrafik. Det är viktigt för att vårt vardagsliv ska fungera, för att ge lika möjligheter till mobilitet och för att näringslivet ska ha goda förutsättningar. En utbyggd kollektivtrafik är också det viktigaste som Region Stockholm kan göra för att möta klimatkrisen.

Viktiga samhällsfunktioner, som kollektivtrafik, ska inte åläggas privata aktörer att driva och ha ansvar för. Den osäkra omvärlden som aktualiserar frågor om säkerhet och robusthet i vår infrastruktur ger ytterligare argument för att kollektivtrafik ska drivas i samhällets regi. Ständiga upphandlingar skapar också otrygghet för personalen och medför en ständig press till det sämre för arbetsvillkor. Därför vill vi bedriva kollektivtrafiken i egen regi utan vinstintressen.

Möjligheten att nyttja regionens utbud av bostäder, arbetstillfällen, service, kultur och natur är ojämnt fördelad, till fördel för den som har egen bil. Vi vill ändra på det och skapa ett samhälle som ger alla samma möjligheter till mobilitet. Kollektivtrafik, cykel och gång ska prioriteras före nya motorvägar och massbilism.

I stockholmsregionen står utsläppen från transportsektorn för cirka hälften av de totala koldioxidutsläppen. För att minska utsläppen måste kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna öka kraftigt. Då krävs att kollektivtrafiken är trygg, billig, fungerande, välskött och går i tid så att fler ser att det är möjligt att ställa bilen. Vi behöver stora investeringar i infrastruktur och fordon. Utöver att bygga nya spår och tvärförbindelser måste vi öka kapaciteten och bekvämligheten genom bättre framkomlighet för busstrafiken, tätare turer samt smidigare övergångar mellan olika trafikslag.

Vi vill hålla nere kostnaden för att åka kollektivt. Det är en radikal fördelningspolitik att finansiera kollektivtrafiken genom skatt i stället för med taxor. Vi vill sänka biljettpriserna med prioritet för barn och unga, studerande och pensionärer. Vårt mål är att införa avgiftsfri kollektivtrafik – nolltaxa - för alla. För att nolltaxa ska kunna förverkligas krävs nya finansieringsmodeller och en statlig politik för stärkt finansiering av kollektivtrafik.

Grundläggande för en väl fungerande kollektivtrafik är att det finns personal som håller trafiken igång. Tyvärr råder det allvarlig brist på bussförare, tågförare, och andra personalkategorier inom kollektivtrafiken. För att säkra kompetensförsörjning vill vi förbättra arbetsvillkoren och sluta med upphandlingar som medför osäkra och ständigt försämrade villkor.

1.3 Regionplanering för en klimatsmart framtid utan klyftor

Stockholmsregionen är Sveriges rikaste region. Här finns en mångfald av människor som med sitt arbete skapar utveckling. Här finns globala storföretag, innovativ forskning och ett myllrande kulturliv. Men klimatavtrycket är för stort och välståndet fördelas inte jämnt och rättvist. Regionen kännetecknas av ökande klyftor mellan rika och fattiga och mellan välbeställda och

eftersatta områden. Vi vill ha en aktiv, och mer styrande, regionplanering för att möta klimatkrisen och utjämna de sociala klyftorna.

Jorden är i en klimatkris, utvecklingen måste vändas mycket snabbt. Vi vill att Region Stockholm ska utlysa klimatnödläge. Det innebär att alla beslut ska bedömas utifrån vilka effekter det får för klimatet. Klimatfrämjande insatser ska prioriteras och tidigare klimatskadliga beslut – framför allt infrastruktur som är planerad men inte byggd - ska omprövas. Arbetet med klimatfrågor måste omfatta alla de utsläpp som orsakas av hur vi lever och arbetar i regionen. I vår vision om en hållbar stockholmsregion ska de totala utsläppen orsakade av vår konsumtion vara i linje med Parisavtalet. En jämlik och solidarisk region är mer hållbar. Det är de rikaste i samhället som bidrar mest till klimatkrisen genom sina resvanor och sin konsumtion. Samtidigt är det de fattigaste, som orsakar minst klimatskada, som drabbas först och hårdast av klimatkrisens effekter. Människor drivs av omtanke om kommande generationer och solidaritet med utsatta människor i Sverige och världen. Vi vill förstås ha det bra, men inte på bekostnad av andra.

De ökande klyftorna får tydliga rumsliga uttryck i en storstadsregion. Det är stora skillnader i levnadsvillkor mellan kommuner i länet och mellan olika bostadsområden. Segregationen i sig blir ett problem som förstärker socioekonomiska skillnader. När människor med olika bakgrund inte längre möts i vardagen, i skolor, föreningar eller det offentliga rummet faller samhällsgemenskapen samman. Fördomar och hat ”mot de andra” ökar och demokratin utmanas i grunden. Den politiska högern spelar mycket medvetet på människors oro för gängkriminalitet, otrygghet och krig i vårt närområde för att vrida politiken i auktoritär riktning. Skydd av den egna nationen och de superrikas intressen går före tanken på solidaritet och omtanke om andra. Vänsterpartiets svar på denna *rädslans propaganda* är att stå upp för en politik för generell välfärd, mot nedskärningar. En politik som ger alla människor värdighet och en chans att utveckla sin potential oavsett ursprung och socioekonomisk ställning.

Vi vill att regionplaneringen ska bli mer styrande och få mer resurser och större tyngd för att göra skillnad. Den regionala utvecklingsplanen för stockholmsregionen (RUFSS 2060) är ett viktigt redskap för att vända den negativa utvecklingen. Bristen på bostäder, framför allt hyreslägenheter med rimliga hyror gör att många av de stora yrkesgrupper som håller ihop samhället, som undersköterskor, poliser, forskollärare och lokalvårdare, har svårt att bo kvar eller flytta in i regionen. Det skapar svåra individuella situationer men också samhällsekonomiska problem.

Regionplaneringen ska styra mot ett transporteffektivt samhälle där hållbara transportslag som gång, cykel och kollektivtrafik prioriteras högst. Regionens grönstruktur och ekosystemtjänster ska värnas och utvecklas. De regionala stadskärnorna ska stärkas för en balanserad befolkningsstruktur och minskat transportbehov.

1.4 Kultur och folkbildning som stärker demokratin

Region Stockholm ska bidra till att stärka kulturliv och folkbildning. Det blir allt viktigare när dessa områden ifrågasätts och monteras ner av den blåbruna regeringen. Vi måste försvara och stärka de kärnvärden i demokratin som utgörs av folkbildningen, yttrandefriheten och den konstnärliga friheten. Vi vill skapa möjligheter för alla människor i hela regionen att både ta del av och skapa kultur och ge de ekonomiska förutsättningarna för detta. Kulturen ska finnas i det offentliga rummet och kollektivtrafiken. Vi vill att kulturen ska få mer synlighet på bekostnad av kommersiell reklam. Kultur och kulturinformation i kollektivtrafiken ska utökas även till pendeltåg, bussar och busshållplatser.

Folkbildningen har en viktig roll som möjliggörare av kultur. Det är på folkhögskolor och i studiecirkel som många konstnärer, skådespelare eller författare börjar sin bana. Det är här människor utvecklas och ser nya sidor av sig själva, det är här många viktiga samtal och möten sker som berikar demokratin och enskilda människors liv. Studieförbunden är även länets största arrangörer av kulturevenemang, när vi stärker studieförbunden så stärker vi hela kultur- och föreningslivet.

Region Stockholms stöd till studieförbund och folkhögskolor ska öka. Andelen som saknar examen från gymnasieskolan ökar. Vi behöver en grön omställning som kräver kompetensutveckling och vi har en stor utmaning i matchning på arbetsmarknaden där många behöver utbildas för att möta behov i bristyrken som tex undersköterska. Folkhögskolorna och studieförbunden har där en viktig roll att spela. Det innefattar allt från rena yrkesutbildningar, språkkurser, en möjlighet att läsa in gymnasiet och förberedande kurser för att ta sig in på högre utbildning till studiecirkel för att berika personliga intressen, växa som människa eller lära sig något nytt tillsammans.

II. INRIKTNING FÖR EN RÖDGRÖN REGION

MANDATPERIODEN 2027–2030

Vänsterpartiet söker stöd för att påverka politiken i Region Stockholm i rödgrön riktning. Under den kommande mandatperioden har vi följande *inriktning och prioriterade reformer*.

STATEN MÅSTE GÖRA SITT

Vänsterpartiets politik är en sammanhängande helhet på riks- region- och kommunal nivå. Därför lyfter vi här även fram några centrala reformer som behöver ske på riksnivå för att fullt ut kunna förverkliga vår politik för Region Stockholm.

- Avskaffa LOV som tvingande lag för primärvården.
- Öka statsbidragen till regionerna. Indexera nivåerna så att de följer prisutvecklingen.
- Alla ska ha råd att sköta sin tandvård – inför en tandvårdsreform för billigare tandvård med stöd från staten.
- Återställ högkostnadsskyddet för mediciner till tidigare nivå.
- Inför Sverigekortet för kollektivtrafik, vilket skulle kunna halvera SL-taxan.
- Utred möjligheten till regional arbetsgivaravgift och att trängselavgiften ska gå till Region Stockholm för att finansiera kollektivtrafiken.
- Eftersatt underhåll i spår är en stor anledning till strul i pendeltågstrafiken. Trafikverket måste kraftigt öka investeringarna i och underhållet av spår i Stockholmsområdet.
- Ge statligt stöd till bostadsbyggande.

II.1 Ta tillbaka kontrollen – verksamheter i egen regi

Det behövs en radikal kursändring bort från marknad och konkurrens till demokratisk styrning. Arbetet med att vända utvecklingen efter 16 år av borgerliga marknadsexperiment har påbörjats. Mittenkoalition och Vänsterpartiet har tillsammans åstadkommit en genomlysning och omställning av vårdvalen. Men vi vill öka takten för att ta tillbaka fler verksamheter i Region Stockholms egen regi.

En förutsättning för att förbättra vården och kollektivtrafiken är att vi tar tillbaka den demokratiska ledningen. Våra skattepengar ska inte försvinna till privata bolag i skatteparadis eller slösas bort i byråkratiska upphandlingar eller kostsamma kontroller av privata vårdcentraler och upphandlad kollektivtrafik för att säkerställa att fusk inte sker. De långtgående privatiseringarna leder både till att brukarna får svårt med överblick och till uppsplittrade verksamheter som är mycket svåra att styra mot gemensamma mål.

Vårdvalen har lett till att Region Stockholm har ca 2 100 vårdgivare att skriva avtal med, kontrollera och försöka samordna. Ofta är vårdgivare underställda samma moderkoncern som

blir vårdjättar och på monopolliknande vis styr stora delar av vården. Vårdval driver upp kostnader, splittrar vården, motverkar likvärdig vård och gynnar förhållandevis friska patienter. Pappersarbetet har mångdubblats för att följa upp avtal, fylla i blanketter och skicka fakturor enligt de interna köp- och säljsystemen. Dessutom behövs en stor kontrollapparat för att avslöja fusk och välfärdsbrottslighet.

Inom kollektivtrafiken upphandlas all trafik av privata aktörer. Under mandatperioden måste vi få en kursändring i kollektivtrafiken liknande den omställningsplan för vårdval som vi tagit fram i sjukvården. Egen offentlig regi ger den rådighet och kontroll som krävs för att smidig kunna anpassa och planera trafiken samt hantera kriser och andra oförutsedda händelser. Konkurrensen vid upphandlingarna är bristfällig med ett fåtal större företag som lägger anbud. Upphandlingar, överklaganden och kontrollsystem kostar dessutom mycket pengar. Med en central tjänstemannaorganisation för trafik i egen regi får Region Stockholm en högre kompetens och bättre kontroll att utveckla trafiken och hantera trafikstörningar.

- Rensa bland vårdvalen. Fortsätt med omställningsplanen för att under ordnade former återta de sämst fungerande verksamheterna i Region Stockholms regi. Steg för steg ska de vårdval som inte levt upp till kraven i granskningen åtgärdas genom antingen avveckling, ändrad avtalsform eller fortsatt utredning.
- Bygg upp en organisation för egen drift av kollektivtrafik. Sluta upphandla och ta över trafikavtal i egen regi vartefter de löper ut.
- Skärp krav på bra arbetsvillkor, kvalitet och uppföljning betydligt vid alla upphandlingar. Prioriterat arbetet för att stävja fusk och välfärdsbrott för att upptäcka oseriösa aktörer och hindra ytterligare läckage av skattepengar.

II.2 Gemensam och rättvis finansiering av nödvändiga resurser

Hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken behöver ökade resurser för att möta utmaningarna. En allt äldre befolkning och en sjukvård där vi kan göra alltmer för att bota och lindra sjukdomar gör att kraven på sjukvården ökar. Stora yrkesgrupper ofta kvinnodominerade, är strukturellt undervärderade och borde ha bättre villkor. Kollektivtrafik och infrastrukturinvesteringar behöver öka kraftigt för att möta klimatnödläget. Det är därför helt nödvändigt att en större andel av samhällets resurser går till den offentliga välfärden i Region Stockholm.

Vi anser att avgifter i offentlig verksamhet är det fördelningspolitiskt sämsta sättet att finansiera. Skattefinansiering via statsbidrag är det bästa. Staten kan beskatta kapitalinkomster och den statliga inkomstskatten är progressiv. Skattefinansiering via regionskatten är det näst bästa, då det har en omfördelningseffekt även om skatten inte är progressiv. Avgifter bör användas först i tredje hand eftersom de belastar dem med små inkomster proportionellt hårdare än dem med höga inkomster.

Region Stockholm ska hushålla med skattepengarna så att de går till kärnverksamheten. Vi tillbakavisar ”besparingar” som sker med ospecificerade effektiviseringskrav. Det resulterar oftast i verksamhetsnedskärningar och/eller försämringar i personalens arbetsvillkor. Vi anser att besparingar idag främst ska ske genom; En personalpolitik som minskar personalomsättning och behov av inhyrd personal. Samordning av verksamheter, inklusive tillbakatagande av privatiserad verksamhet. Personalens delaktighet och inflytande. Personalen sitter ofta på kunskap som kan leda till nya effektivare arbetssätt och innovationer. Slopande av konstlade marknadsexperiment. Samt ökad kostnadskontroll vid stora investeringar.

- Hög regionskatten för att möta behoven i vård och kollektivtrafik.
- Nej till nedskärningsbeting – ja till åtgärder som ger mer vård och kollektivtrafik för pengarna genom att arbeta på smartare sätt.
- Minska den administrativa bördan till förmån för verksamhetsnära stöd.

II.3 Nära vård med helhetssyn

Vårdcentralen ska vara patientens självklara ingång till sjukvården. Det ska vara en vårdgivare som känner sina patienter och har ett helhetsansvar över vården. Vårdcentraler ska ha resurser som möter behov i områden de verkar i. Exempelvis högre grad av ohälsa bland befolkningen och stora geografiska avstånd ska medföra förstärkt ekonomiskt stöd. Jourcentraler ska införas för att säkra en god kontinuitet även vid akuta besök utanför kontorstid. Dessa ska vara baserade efter folkhälsa och behov, samt vara geografiskt utspridda över länet.

Vårdcentralerna ska ha listningsansvar. Att vara listad på en vårdcentral ger bättre möjligheter för en nära vård där man känner sin läkare och sjuksköterska. Samarbetskedjorna mellan kommun, ASIH (Avancerad sjukvård i hemmet) och särskilt boende för äldre (SÄBO) ska stärkas genom att vårdcentralerna får områdesansvar.

Dagens stora utmaningar med psykisk ohälsa i befolkningen måste bemötas i tid i primärvården. Fler utbildningar om hbtqia+-frågor och hedersrelaterat våld bör riktas till primärvården för att höja kunskapsnivån hos vårdpersonalen.

- Region Stockholm ska vara en del av ett miljonprogram för primärvården med en dubbling av antalet allmänläkare som mål. Satsningar på hälso- och sjukvård ska göras så att primärvårdens andel ökar.
- Genom politisk styrning och etableringskontroll ska mottagningar med en långsiktighet och stabil finansiering öppnas i de områden som är i behov av det, inte där det är mest lönsamt för vårdföretagen.
- Inför "Gröna öar" med utvalda vårdcentraler inom SLSO:s primärvård, där det är maximalt 1100 patienter listade per specialistläkare. Inför listnings- och områdesansvar för vårdcentralerna.
- Etablera ett 20-tal jourcentraler spridda geografiskt med prioritering av socioekonomiskt eftersatta områden.
- Stärkt primärvård med fler psykologer, kuratorer och psykoterapeuter på vårdcentralerna som kan bli en del av första linjens psykiatri.

II.4 Utjämna klassklyftor – för folkhälsa och trygghet

Stockholmsregionen är en ojämlik region med stora hälsoklyftor och skillnader i livslängd. Trångboddhet, låg utbildningsnivå och låg inkomst är faktorer som ökar risken att bli allvarligt sjuk. Regionens folkhälsorapport 2023 visar ännu en gång att utbildning och inkomst har stor betydelse för vår hälsa och hur länge vi lever. Det är oacceptabelt att den femtedel av befolkningen som har högst inkomst när de är 30 år kan förväntas leva mer än sex och ett halvt

år längre än den femtedel som har lägst inkomst. Ohälsotalen är höga i regionens ytterområden och det finns ett stort behov av förebyggande insatser och förbättrad vård. Jämlika och goda uppväxt- och levnadsvillkor är grunden för en god hälsa. Sjukvårdssystemet ska kompensera för samhällets ojämlikheter.

Vänsterpartiet för en politik som motverkar klassklyftor och segregationen i regionen. Vi vill att regionplaneringen ska bli mer styrande och få ytterligare resurser och större tyngd för att göra skillnad. Genom ett ökat genomförande av den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFSS 2060) kan klimatkrisen och de växande sociala klyftorna motarbetas och utvecklingen vändas.

Det ska finnas ett brett och tillgängligt utbud av familjecentraler i regionen, som samlar barnvårdscentral, barnfysioterapi, mödravård, socialtjänst, öppen förskola, barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och första linjens psykiatri för barn. Familjecentraler är en viktig samlingsplats för alla typer av familjer. De kan utvecklas till värdefulla mötesplatser mellan funktioner som sköts av kommunen respektive de som sköts av regionen. Likt all vård till de med störst behov behöver familjecentralerna finnas och verka i människors närområde.

Tänderna och munhälsan är viktiga delar av både den fysiska och psykiska hälsan. Idag är tandhälsan en klassmarkör. Regionen har ansvaret för Folktandvården och ska värna om priser som folk har råd med. Samtidigt har denna ambition försvårats den senaste mandatperioden av Tidöregeringens avskaffande av fri tandvård för ungdomar mellan 19-23 år samt av slopandet av det förhöjda tandvårdsbidraget upp till 29 års ålder. Att ungdomar etablerar goda vanor med regelbundna tandläkarbesök är av vikt för att undvika sämre tandhälsa senare i livet, något som sparar både lidande och pengar på sikt. Vänsterpartiet vill i första hand att tandvården ska ingå i högkostnadsskyddet för alla, och i andra hand att fri tandvård för unga återinförs.

- Bygg ut fler familjecentraler i eftersatta områden där mödravård, barnvård och annat familjestöd samlas.
- Rusta ungdomsmottagningar med psykologer.
- Folktandvården ska ha ett tydligare uppdrag att verka förebyggande bland barn- och unga där hänsyn tas till socioekonomiska faktorer.
- Folktandvården ska ta över all specialiserad tandvård för barn för att säkra en jämlik och behovsstyrd barntandvård.
- Stärk arbetet för samordning av regional bostadsförsörjning. Använd planlagstiftningen för att visa på behovet och driva på för ett bostadsbyggande som folk har råd att efterfråga.
- Styr samhällsservice och investeringar i infrastruktur så att de lyfter eftersatta områden.

II.5 Kollektivtrafik att lita på

Kollektivtrafiken dras med problem. Resandet har inte återhämtat sig efter pandemin. Många upplever att trafiken inte riktigt går att lita på. Underhåll av vagnar och spår haltar. Nödvändiga satsningar för att bygga ut och ta resandeandelar från biltrafiken kan inte genomföras när finansiering saknas. All trafik utförs av privata företag med uppsplittrade avtal som försvårar samordning. Den negativa utvecklingen måste snarast vändas för att möta invånarnas resebehov och klimatnödläget.

- Sätt stopp för upphandlingar som pressar priserna på kvaliténs och personalens bekostnad. Avtal och ekonomiska förutsättningar ska vara långsiktigt hållbara.
- Prioritera relativt billiga investeringar som ökar framkomlighet för stombussar och expressbusslinjer. Bygg ut till så kallad BRT-standard på de hårdast belastade linjerna. Inrätta ett framkomlighetskansli på trafikförvaltningen för att driva på och samordna mellan Regions Stockholm och kommunerna för framkomlighetsåtgärder.
- Ta över pendeltågen i egen regi med tillräckliga resurser för att långsiktigt garantera tillförlitlig och säker drift.
- Styr busstrafiken med ökad turtäthet, snabba linjedragningar och som går på obekvämt arbetstid i eftersatta områden där bilinnehavet är lågt.
- Sänk taxorna med start för barn- och ungdom och färdtjänsten.

II.6 Klimatnödläge

Vi vill utlysa klimatnödläge för en handlingskraftig omställning. Det innebär att alla beslut som tas i regionen tas med klimatets bästa för ögonen. Beslut som tagits tidigare som innebär stora framtida klimatbelastningar måste kunna omprövas med den nya kunskapen vi har om utsläpp och klimatpåverkan. Ett exempel på det är motorvägen tvärförbindelse Södertörn som om den genomförs som planerat kommer att ha stor negativ påverkan på miljön och leda till ökade utsläpp från trafiken i många år framöver.

Region Stockholm har en mycket stor egen verksamhet och finansierar en ännu större. Genom att ställa om all verksamhet så att den blir klimatneutral och att ställa hårdare krav vid upphandlingar kan Region Stockholm göra stor skillnad. Region Stockholm har ambitiösa omställningsplaner. Vi stöder målen om klimatneutralitet 2035, att de regionala koldioxidbudgetarna ska sätta ramarna och att indirekta utsläpp från konsumtion ska innefattas. Utmaningen är att gå från planer till åtgärder som har verklig effekt.

- Stärkt kollektivtrafik är regionens viktigaste fokus i klimatarbetet.
- Ställ om alla verksamheter i enlighet med klimatmål, koldioxidbudget och framtagna hållbarhetsstrategier. Se till att verkligt effektiva åtgärder kopplas till planerna.
- Region Stockholm ska verka för storskaliga havsbaserade vindkraftparker i RUFSS och annan samverkan.
- Stoppa klimatskadliga investeringar i motorvägar som tvärförbindelse Södertörn och Östlig förbindelse.

II.7 Kultur och folkbildning bygger demokrati

Kultur och folkbildning är centrala för en levande demokrati. Den blåbruna regeringen har, efter internationellt högerauktoriärt mönster, medvetet skurit ned villkoren för det fria kulturlivet, fria medier och folkbildningen. Region Stockholm kan vara en motkraft med offensiv kultursatsning. I relation till hela regionbudgeten är det småpengar, men för kulturlivet gör det stor skillnad.

- Öka stödet till kulturaktörer och det fria kulturlivet.
- Öka stödet till folkhögskolorna och studieförbunden.

II.8 Förbättra personalens arbetsvillkor

Kompetensförsörjning är den viktigaste framgångsfaktorn för verksamheterna. För att rekrytera och behålla personal måste Region Stockholm vara en bra arbetsgivare. Vi vill ha en offensiv personalpolitik, där vi förbättrar arbetsmiljön, ökar lönerna, förkortar arbetstiden och stärker inflytandet för vår egen personal. En medskapande personal utvecklar kvalitet och kan hitta verkliga effektiviseringar. Minskad personalomsättning och bromsad inhyrning av personal och konsulter är viktigt för att få till ett fungerande lagarbete i personalgrupperna.

Tack vare alla undersköterskor, bussförare och läkare med utländsk bakgrund fungerar vården och trafiken, annars skulle verksamheterna kollapsa. Den långsiktiga personalförsörjningen är helt beroende av fortsatt arbetskraftsinvandring. Vi vill därför ha ett öppet Sverige som välkomnar alla människor som vill verka här. Den brunblåa politiken är ett hån mot alla som sliter i vården och ett hot mot Region Stockholms verksamheter.

Utbildning för nyanlända och möjligheten till fortbildning inom sitt yrke är avgörande för kompetensförsörjning. Region Stockholm måste därför vara en tydligare aktör i hela utbildningskedjan exempelvis med ett starkt stöd till folkhögskolor. Det ska finnas förmånliga villkor för vidareutbildning inom sitt yrke finansierat av Region Stockholm.

Sjukvårdspersonal vittnar om en utbredd tystnadskultur där medarbetare blir tillrättavisade och får repressalier när de uttalar sig om sin arbetsmiljö och bristande patientsäkerhet. Det behövs krafttag för att motverka tystnadskultur och skapa en arbetsmiljö där medarbetare kan kritisera, komma med förbättringsförslag och bli hörda.

- Förkorta arbetstiden. Börja med personal i dygnet runt-verksamhet. Permanenta pilotprojektet med schemalagd återhämtningstid och utvidga det till fler områden.
- Förbättra arbetsvillkoren inom 24/7 verksamheter. Speciellt viktigt är att Ob-ersättningar har rimliga nivåer jämfört med övrig arbetsmarknad.
- Ge vårdpersonalen reglerad arbetstid för vidareutbildning med bibehållen lön. Undersköterskor ska liksom övriga inom vårdprofessionerna erbjudas betald specialistutbildning. Nyutexaminerade sjuksköterskor ska erbjudas ett kliniskt basår och nya undersköterskor ett traineeprogram på akutsjukhusen.
- Det ska vara schyssta villkor i alla verksamheter som finansieras av Region Stockholm. Krav i nivå med kollektivavtal ska ställas i all upphandling och tillämpas även hos underleverantörer. Inför begränsningar i hur många underleverantörsled det får finnas.
- Utveckla tillitskultur där personalens kompetens tas tillvara – motverka tystnadskultur.

II.9 Ersättning efter behov – inga gräddfiler i vården

En väl fungerande och allsidig sjukvård ska finnas tillgänglig för alla och vara anpassad efter de lokala förhållandena i regionens olika delar. För att nå dit behöver de nuvarande ersättningssystemen bytas ut. Ersättningssystem ska inte vara marknadsorienterat utan utgå från patientens behov och den medicinska kvaliteten. Vårdpersonalens professionella bedömningar ska styra prioriteringar och vårdinsatser inom givna budgetramar utan att bedömningar av olika patientgruppers "lönsamhet" ska spela in. Vårdens demokratiska förankring ska stärkas med aktiv medverkan och inflytande från patienter och anhöriga.

Vården styrs idag av ekonomiska incitament som ofta snedvrider prioriteringar bort från behov. Ersättningar fokuserar på nybesök medan återbesök och kontinuitet i behandlingen inte premieras. För att förbättra kontinuiteten ska det inte löna sig att vidareremittera patienter, vårdgivare som tar helhetsansvar för sina patienter ska i högre utsträckning premieras. Ersättningarna ska ta hänsyn till vårdtyngd och medicinsk uppföljning för en sammanhållen vård.

Under det senaste decenniet har utomlänsfaktureringen för digital vård utvecklats i en explosionsartad takt. Krafttag krävs för att skattebetalarnas pengar ska användas till de invånare som behöver det mest och inte läcker ut till vårdgivare som cyniskt utnyttjar det regionala vårdssystemet för att ta ut stora summor vinst.

Privata vårdföretag ger förtur till patienter som har privata sjukvårdsförsäkringar. Att faktorer som försäkringsstatus får avgöra tillgången till vård är oetiskt och strider mot hälso- och sjukvårdslagen. Studier visar att personer med privata sjukvårdsförsäkringar får vård snabbare, sannolikt utan att det finns skillnader i medicinska behov. Ett förbud mot privata försäkringspatienter ska därför skrivas in i alla vårdavtal, och sanktioner ska kunna vidtas vid lag- och avtalsbrott.

- Ett nytt ersättningssystem ska utvecklas, där helhetsansvar och sjukvårdens etiska principer är vägledande.
- Inför en årlig avtalsavgift vid avtal enligt LOV. Avgiften ska användas för att täcka kostnader för tillsyn, bakgrundskontroller och för att stävja fusk.
- Sluta betala för digital utomlänsvård. Region Stockholm ska därtill kraftfullt inom SKR verka för att digital vård lyfts ut från utomlänserättningen.
- Inför förbud mot att privata vårdgivare med finansiering från Region Stockholm samtidigt tar emot privata försäkringspatienter.

III. FÖRÄNDRING ÄR MÖJLIG

III.1 Det parlamentariska läget – Vänsterpartiets position

Sedan valet 2022 samarbetar Vänsterpartiet med den styrande Mittenkoalitionen i Region Stockholm, bestående av Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Centerpartiet. Tack vare vårt inflytande som samarbetsparti har den förda politiken i regionen gått i en mer vänsterinriktad riktning. Regionskatten har höjts för att undvika omfattande varsel och nedskärningar i sjukvården i en tid av stora ekonomiska utmaningar. Flera av det tidigare moderatledda styrets sämst fungerande privatiseringsexperiment har setts över och rullats tillbaka. Viktiga verksamheter som ambulansen och sjukvårdsrådgivningen har tagits tillbaka i egen regi. Sommarlovskortet för barn och ungdomar har utökats till samtliga skollov. Klimatomställningen av Region Stockholms egna verksamheter har tagit fart och utsläppen minskar. Kulturstöden har höjts. Utvecklingen går kort sagt för första gången på länge åt rätt håll.

Detta visar varför ett stärkt Vänsterparti med politiskt inflytande är avgörande. Utan oss kommer alla kompromisser, som Socialdemokraterna gör för att behålla makten, ske högerut med en betydligt sämre politik som följd. En röst på Vänsterpartiet är en garanti för inflytande för folkliga intressen, fackföreningsrörelse och andra rörelser.

Men vi är inte nöjda, det finns mycket kvar att göra. Stockholm behöver helt enkelt mer vänsterpolitik. Det garanteras bäst om Vänsterpartiet är med och styr Region Stockholm. Vårt mål är att efter valet 2026 vara med i ett majoritetsstyre. Hur det styret ska formas och vilka partier som ingår avgörs naturligtvis av valresultatet.

Vilka vi samarbetar med avgörs av innehållet i den politik vi kan komma överens om. Vårt förstahandsalternativ är ett styre där Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet bildar majoritet. Det är av största vikt att forma en koalition som kan isolera den blåbruna borgerliga högern.

III.2 Utan rörelse ingen förändring

Progressiv samhällsutveckling sker när människor sluter sig samman för att förbättra sina villkor. Det är folkliga rörelser som är basen för politisk förändring. Vänsterpartiet kan nå störst framgångar i parlamentet när vi har starka rörelser i ryggen. Vår ambition är att vara rörelsernas röst i regionfullmäktige. Vi formar därför vår politik i nära dialog med fackföreningar, patientföreningar, funktionsrättsorganisationer, pensionärsorganisationer, miljöorganisationer och andra rörelser.

Fackföreningarna inom vården och kollektivtrafiken har en ansenlig styrka. Där finns de viktigaste erfarenheterna om verksamheternas styrkor och brister. Där finns engagemang från hundratals människor. Där finns en inte obetydlig makt med pengar och förhandlingsposition.

Patientföreningar och funktionsrättsorganisationer bidrar med brukarperspektiv. De är viktiga parter för att utveckla verksamheternas kvalitéer. Vi ser inte patienter och resenärer som kunder som ska göra val på marknaden. Vi vill ta tillvara brukarna som medskapande krafter för att bygga verksamheter som möter behoven.

Miljöorganisationerna har ovärderliga kunskaper om hur arbetet med klimatomställning och för biologisk mångfald ska ske. Med de globala utmaningarna som kompass lyfter de fram de regionala och lokala perspektiven och förutsättningarna.

Att vi formar politik i tät dialog med rörelserna innebär inte att vi *alltid* tar rörelsernas ståndpunkter som våra. Det finns målkonflikter i rörelsernas krav och vad som är politiskt och ekonomiskt möjligt som det är politikens uppgift att väga av i en helhetsbedömning. Det är en viktig kommunikativ uppgift för vårt parti att föra sådana diskussioner i och med rörelserna för att skapa förståelse för våra vägval i politiken.

III.3 Starka kapitalintressen

Region Stockholm finansierar verksamheter för ca 130 000 miljoner kronor per år. Det är Sveriges näst största offentliga budget efter riksdagen. Det gör naturligtvis att det finns mycket starka kapitalintressen som agerar kring vården och kollektivtrafiken. Deras intresse är att göra offentliga verksamheter till ytterligare ett område där vinster kan genereras. Det har de, med benäget bistånd av högerpolitiker, lyckats bra med under en lång tid. Nu ser vi en försiktig kursändring från den styrande Mittenkoalitionen som, pådrivet av Vänsterpartiet, rullar tillbaka några av de värsta avarterna av privatiserade vårdval inom hälso- och sjukvården.

Den privatiserade delen av vården domineras av några få stora koncerner, exempelvis Aleris, Attendo, Capio och Aqua dental. Lägg därtill de stora läkemedelsföretagen. Kollektivtrafiken utförs helt i privat regi. Spårtrafik av internationellt verksamma storkoncerner som MTR, VR/Arriva, Keolis och Connecting Stockholm (med ägare i Storbritannien och Singapore). Busstrafiken har delats upp mellan tre storbolag, Keolis, Nobina, och Transdev

Dessa starka krafter agerar i egenintresse för att minska det demokratiska inflytandet. Men det är naturligtvis svårt att torgföra som motiv. I stället är det under ideologiska deviser om ökad valfrihet och att det privata är effektivare, som de agerar.

Det finns inom vården tre vänsteridéer som sedan länge vunnit brett stöd; Att vården ska styras demokratiskt. Att vården ska fördelas utifrån behov, inte betalningsförmåga. Att vården i huvudsak ska var gemensamt finansierad genom skatter. Att dessa idéer blivit dominerande grundar sig i människors djupt humanistiska erfarenhet av utsatthet vid sjukdom, att då är vi alla lika inför livsödet.

Dessa idéer har utmanats av de politiska högerkrafterna genom privatiseringar som undandrar verksamhet från politisk styrning. Ideologisk styrda skattesänkningar utifrån idén om höga skatters samhällsskadlighet har medfört resursbrist som delvis urholkat kvalitén i vården. *Valfrihet* har varit devisen som fått många människor att acceptera högerpolitiken. Det är en falsk valfrihet som i själva verket bara värnar den fria etableringsrätten för vårdföretag. Nästa slag i högeroffensiven står kring privata sjukförsäkringar i massiv omfattning som undergräver idén om gemensam finansiering.

Det är en central uppgift för Vänsterpartiet och alla progressiva krafter att påvisa och motverka dessa intressens odemokratiska inflytande.

IV. STÄLLNINGSTAGANDEN I SAKFRÅGOR

Här presenteras ett *urval* av Vänsterpartiets ställningstaganden och förslag i olika centrala sakfrågor. En heltäckande och mer detaljerad bild finns i de årliga budgetförslag som vi lägger i regionfullmäktige se: <https://sll.vansterpartiet.se>

IV.1 Folkhälsa, tandvård och den nära vården

Barn och ungdomspsykiatri

Alla barn och unga med psykiska besvär ska få snabb och effektiv hjälp. Barn ska inte behöva falla mellan stolarna, eller vänta i årtal för utredning och behandling. Primärvården behöver rustas med kompetenshöjande insatser för att kunna möta barn och unga med mildare psykiska besvär. För att säkerställa att samarbetet med bland annat elevhälsan inte försvåras vill vi att BUP drivs i egen regi. Barn- och ungdomspsykiatri ska finnas där barnen är, dvs nära skolorna och där barnen bor. Sådan närvaro kan skapas genom att öppna mindre BUP-filialer, mobila enheter, uppsökande arbete och lotsfunktioner för familjer med barn som har neuropsykiatriska diagnoser.

Tillgängligheten måste särskilt förbättras i ekonomiskt eftersatta områden som både har ett stort behov och som fått tillgängligheten försämrad i samband med de senaste årens hopslagningar av BUP-mottagningar. Utvecklingen med att BUP-mottagningar delas upp utifrån diagnoser, exempelvis med särskilda neuropsykiatriska mottagningar, bör brytas till förmån för en organisation som tar bättre hänsyn till psykiatrisk samsjuklighet. Att barn och ungdomar bollas runt mellan olika mottagningar beroende på symtom måste undvikas.

Folkhälsa

Folkhälsa främjas framför allt med breda och uthålliga insatser på samhällsnivå för att minska klasskillnader. Tillfälliga generella projekt, inriktade på individens beteende och livsstil, kan vara ett komplement, men ger i allmänhet liten effekt om de inte ingår i ett bredare sammanhang för att minska socioekonomiska klyftor. Insatserna för folkhälsa behöver bli skarpare och riktade till grupper och områden som behöver insatserna mest. Prioritering av den nära vården så att den når alla är en nyckelfaktor för folkhälsan. Ett tryggt arbete med en lön som går att leva på är en förutsättning för en god hälsa. För att få ett jämlikt och hållbart samhälle måste Region Stockholm i alla lägen agera för trygga anställningar med kollektivavtal och bra arbetsmiljö.

Tandvård

Alla ska ha råd att gå till tandläkaren när det behövs. Idag är tandhälsan en klassmarkör. Tanderna och munhälsan är viktiga delar av både den fysiska och psykiska hälsan och ska på sikt ingå i högkostnadsskyddet. Regionen har ansvaret för Folk tandvården och ska värna om priser som folk har råd med, samtidigt kräver förmånligare tandvård även statlig finansiering, något som Vänsterpartiet driver nationellt.

Folk tandvårdens uppsökande uppdrag för att förbättra tandhälsan i socioekonomiskt eftersatta områden och i särskilt eftersatta grupper ska stärkas. Särskilt prioriterade grupper är personer med psykisk ohälsa, demens, personer över 80 år samt personer med

alkohol-eller drogberoende. Personer med psykisk ohälsa och beroendesjukdom ska erbjudas förmånlig tandvård för bättre munhälsa.

Vi vill att ersättningsystemet ska ses över för att ge barn med störst vårdbehov och sämst tandhälsa bättre förutsättningar. Att barn på grund av fiffel och utnyttjande av ersättningsystem utsätts för riskfyllda procedurer i onödan, som exempelvis sövning, är förkastligt och måste förändras. Behov och inte ekonomiska incitament är det som ska styra vilken typ av specialisttandvård som barn får i Region Stockholm. Vårdvalet specialisttandvård för barn bör därför avvecklas och uppdraget tas över av Folk tandvården som ska ha hela samhällsansvaret för tandvård för barn.

Vänsterpartiet driver att vårdval specialisttandvård som idag till 78 procent består av privata mottagningar ska avskaffas. Trots att 8 av 10 mottagningar är privata är det ändå mottagningarna som drivs i Region Stockholms egen regi som hanterar majoriteten av remisserna (två tredjedelar). Arbetet mot fusk med olika tandvårdsbidrag ska koordineras bättre. Flera tandvårdsföretag har avslöjats för att ha mottagit bidrag för behandlingar som inte har genomförts. De som fuskat ska polisanmälas och stängas av från framtida avtal och bidrag

Ungdomsmottagningarna

Ungdomsmottagningarna ska finnas för alla ungdomar i regionen. Personal på plats ska ha god utbildning och hbtqia+-kompetens. I dagsläget finns det enbart kuratorer som kommunerna finansierar på ungdomsmottagningarna och det är ofta långa väntetider till att träffa en psykolog i övriga delar av sjukvården. Då den psykiska ohälsan bland ungdomar ökar och de i hög grad vänder sig till ungdomsmottagningarna för råd och stöd kommer vi att verka för att införa möjligheten att träffa psykolog kostnadsfritt på varje ungdomsmottagning.

Vaccinationsmottagningar

Vaccinationer är ett folkhälsoansvar. Primärvården i form av vårdcentraler och barnavårdscentraler ska likt idag ansvara för basutbudet, söka upp och se till att nå de som ska erbjudas vaccination. Idag finns inga vaccinationsmottagningar för vaccinationer utöver basutbudet i Region Stockholms regi, de är alla upphandlade eller i privat drift. Vaccinationsmottagningar i egen regi med prioritering av områden med låg täckningsgrad ska därför påbörjas. Dessa vaccinationsmottagningar ska även bistå i arbetet med att ikapp-vaccinera mot HPV som görs i cancerförebyggande syfte.

Vårdcentralen – en plats för den nära vården

Vårdcentralen ska vara patientens självklara ingång till sjukvården, det ska vara en vårdgivare som känner sina patienter och har ett helhetsansvar över vården. En väl utbyggd, gemensamt ägd och tillgänglig primärvård är det viktigaste verktyget mot de stora hälsoklyftorna i Region Stockholm.

För att stärka vårdcentralerna vill vi bland annat

- Att vara listad på en vårdcentral ger bättre möjligheter för en nära vård där man känner sin läkare och sjuksköterska samt har rätt att vara patient och inte bara en diagnos.
- Samarbetskedjorna mellan kommun, ASIH och särskilt boende för äldre (SÄBO) ska stärkas genom att vårdcentralerna får områdesansvar.
- Vårdcentralerna är idag hårt belastade. Om uppdragen ska bli fler måste även resurserna öka proportionerligt för att uppdragen ska kunna hanteras. En särskild andel av skatteintäkterna och statsbidragen bör årligen direkt avsättas till

primärvården. Vårdcentralernas ersättning bör indexeras utifrån full täckning av landstingsprisindex.

- För en ökad patienttrygghet och bättre arbetsmiljö för personalen ska det finnas ett tak på max 1100 invånare per allmänläkare i primärvården, i enlighet med Socialstyrelsens rekommendation.
- Vårdcentralernas begränsade ekonomi ska inte vara ett hinder för att anställa fler läkare. Därför ska regionen bära lönekostnaderna för ST-läkare i allmänmedicin både under och efter avslutad specialisttjänstgöring.
- För att säkerställa vårdens kvalitet och öka personalens motivation att jobba kvar ska personal som arbetar på vårdcentral få avsatt tid för fortbildning.
- Stärkt primärvård med fler psykologer, kuratorer och psykoterapeuter på vårdcentralerna som kan bli en del av första linjens psykiatri.
- Fler utbildningar om hbtqia+-frågor och hedersrelaterat våld bör riktas till primärvården för att höja kunskapsnivån hos vårdpersonalen.
- Ett särskilt ekonomiskt stöd ska utgå till vårdcentraler med CNI (Care Need Index) över 1.7, det vill säga vårdcentraler som har ett upptagningsområde med flera bakgrundsrisker för ohälsa.
- Jourcentraler ska införas och förstärkas för att säkra en god kontinuitet även vid akuta besök utanför kontorstid. Områden med höga ohälsotal och med långt till primärvård jourtid idag ska prioriteras.

IV.2 Akut- och specialistvård

Akutsjukvård

Invånarna har rätt till en vård på akutsjukhusen som är trygg och pålitlig. Vården ska vara patientcentrerad och säker. Sjukhusen ska organiseras utifrån patientens behov, och patienter ska inte skrivas ut för tidigt eller hänvisas runt till olika delar av vården. För att underlätta vårdkedjor och utbildningsuppdrag på akutsjukhusen vill vi möjliggöra att mer öppenvård bedrivs med bas på respektive sjukhus. En stor del av belastningen på akutmottagningarna beror på brist på vårdplatser men också på att akuten på Karolinska Universitetssjukhuset i Solna har ett minskat uppdrag. Övriga akutsjukhus har därmed fått ta emot en större andel av akutbesöken. Vi vill ge Nya Karolinska sjukhusets akutmottagning ett bredare uppdrag för att kunna emot fler patienter med olika svårighetsgrad.

ASIH – avancerad sjukvård i hemmet

Vårdformen ASIH, avancerad sjukvård i hemmet, är tänkt att frigöra platser och resurser på sjukhusen. Vi anser att ASIH idag är en underutnyttjad resurs i sjukvården. Högkvalitativ och avancerad sjukvård kan ges till fler patienter i hemmet om vårdvalsstyrningen av ASIH avskaffas. I stället skulle ASIH fungera mycket bättre om den var organiserad i tydliga geografiska områdesansvar där man samarbetar med sjukhus och vårdcentraler i sitt område. Vi är positiva till sjukhusens egna initiativ till innovationer med exempelvis virtuella vårdavdelningar där delar av akutsjukvården kan flyttas hem till patienten när så bedöms lämpligt.

Barn och unga

Barn har rätt till bästa möjliga hälsa, enligt FN:s barnkonvention som också är svensk lag sedan 2020. Regionen ska ha som utgångspunkt att uppfylla detta och verka för att all

barnsjukvård ska vara avgiftsfri i regionen. Avgiften för akutbesök för barn och unga ska tas bort. Även tidiga insatser är viktiga för att förebygga lidande och ojämlikhet i hälsa. Slutenvården för barn ska ha tillräckligt med vårdplatser för att kunna ta hand om alla som behöver vård. Familjeperspektivet ska genomsyra vården och det ska finnas plats för vårdnadshavarna när deras barn vistas på sjukhus. Barnsjukvården ska vara tillgänglig för alla barn som behöver den. Den ska finnas där behoven är som störst. Vi vill utveckla vårdval BUMM och ge akutsjukhusen uppdrag att inrätta egna BUMM-mottagningar i öppenvården. Arbetet sker i syfte att underlätta vårdkedjor, samverka och kompetensutveckling.

Beroendevård

Vi är positiva till samsjuklighetsutredningens inriktning och förslag vilka syftar till att vård för skadligt bruk och beroende ska innehålla både socialpsykiatriska insatser och kvalificerad vård för beroendesjukdom. Utredningens förslag ger en skör och utsatt patientgrupp bättre tillgång till vård under hela vårdförloppet. Behandling av skadligt bruk och beroende ska ske under regionernas ansvar, inklusive för de som idag vårdas på så kallade HVB-hem samt i vissa fall inom tvångsvård under LVM (Lag om vård av missbrukare). Vidare rekommenderas införande av lågtröskelmottagningar som främjar fysisk och psykisk hälsa. Det kommer även innebära ett ökat behov av resurser till vuxenpsykiatri och beroendevård inklusive fler vårdplatser.

Ingen med beroendeproblematik ska falla mellan stolarna inom socialtjänst, psykiatri eller beroendevård. Vårdkedjan behöver stärkas mellan avgiftning och kommunernas behandlingsinsatser.

Utöver lågtröskelmottagningar verkar vi fortsatt för att Region Stockholm ska inleda projekt med brukarum, i syfte att minska smittspridning och antalet överdoser bland personer med intravenöst missbruk. Brukarummen ska med fördel ligga i nära anslutning till lågtröskelmottagningarna vilket ger en kontaktyta till sjukvård och socialtjänst för en annars isolerad patientgrupp.

Många patienter med psykiatrisk- och/eller beroendesjukdom har också somatiska tillstånd. För att göra sjukvården bättre för denna grupp behöver stuprören mellan somatisk vård och psykiatrisk vård försvinna. Ett sätt är att utveckla vårdformen avancerad psykiatrisk sjukvård i hemmet (APSIH) som funnits i bland annat Västra Götalandsregionen.

Cancervård

Cancer berör oss alla. En fungerande vårdkedja med skyndsamt utredning, behandling och rehabilitering räddar liv och minskar lidande. Samarbetet mellan olika behandlande och utredande discipliner måste bli bättre än i dag så att patienter kan känna sig trygga under hela vårdförloppet. Styrningen av cancervården i Region Stockholm sker med stöd av Regionalt Cancercentrum (RCC) Stockholm-Gotland. För att integrera verksamheten bättre ska styrningen utvecklas, och en utredning påbörjas med målet att ge förslag på att flytta in RCC:s verksamhet på något av akutsjukhusen. Tidig upptäckt av cancer är en av de viktigaste åtgärderna för att förbättra behandlingsresultat och överlevnad. Detta ansvar vilar ofta på primärvården och därför är det av yttersta vikt att primärvårdens läkare får ordentligt med tid till sina patienter och goda möjligheter till kompetensutveckling. Omfattande och välfungerande screeningverksamheter är avgörande för att upptäcka cancer tidigt. Screening bör vara avgiftsfri och tillgänglig. Ingen ska avstå av ekonomiska skäl eller att det är för krångligt att genomföra onödiga ingrepp som beror på

överdiagnostik, såsom sker inom prostatacancer-testning med PSA-prov, måste undvikas genom utvecklande av förbättrade metoder och rutiner.

HPV (Humant papillomvirus) är den vanligaste sexuellt överförbara infektionen. Den kan orsaka cellförändringar och cancer i könsorgan samt mun och svalg. Tack vare vaccin mot HPV går det idag att skydda mot flera cancerformer orsakade av viruset, och flera cancerformer kan utrotas helt. Alla personer som kan skyddas mot HPV-viruset genom vaccin bör få gratis tillgång till det, vilket innebär att ikapp-vaccinering mot HPV ska erbjudas alla personer under 26 år i regionen. Utökad vaccinering för riskutsatta grupper minskar lidande och sjukdomsördan bland hela befolkningen.

Det finns risk för kapacitetsbrist vad gäller strålbehandlingsmaskiner i regionen med anledning av en växande befolkning samt behov av att byta ut äldre maskiner. För cancervården är det av största vikt att en utbyggnad av strålbehandlingsenheter förverkligas samt att den nuvarande risken för kompetensbrist avvärsjs genom satsningar på onkologisk personal.

Norrtäljemodellen

Norrtäljemodellen är ett unikt samarbete mellan Region Stockholm och Norrtälje kommun där ett helhetsansvar för allt från akutvård till omsorg ligger i ett gemensamt kommunalförbund. Syftet med Norrtäljemodellen är dels att flytta besluten närmare invånarna, dels att kunna utveckla en samordnad vård och omsorg som efterfrågas i hela Sverige. Modellen har utvecklat många goda exempel på hur integrering av olika verksamheter kan erbjuda en sömlös vård och omsorg, särskilt för sköra grupper i samhället. Dessa exempel skulle kunna lyftas och implementeras i olika grad på andra ställen i regionen. Det avskilda geografiska område som Norrtälje kommun utgör kan också med fördel fungera som en testbädd för nya innovationer som kan följas och utvärderas.

Tyvärr har modellen sedan start varit underfinansierad och medlemsbidragen baseras inte på verkliga behov. För att utveckla modellen måste den långsiktiga finansieringen lösas och överenskommelsen mellan region och kommun revideras. Anslagen till modellen bör baseras på invånarnas faktiska behov och inte på befolkningsandel. För att modellen ska kunna utvärderas och jämföras behöver vårdstatistik från Norrtälje kommun bli synlig tillsammans med regionens övriga statistik. Som med all hälso- och sjukvård måste Norrtäljemodellen ges förutsättningar att kunna långsiktigt planera sin verksamhet och inte behöva göra ständiga kortsiktiga besparingar som på sikt innebär ökade kostnader i form av exempelvis nyrekryteringar och omorganiseringar.

Det är också viktigt att Norrtälje sjukhus samtidigt kan vara en del av vårdutbudet i hela regionen och att nära samarbeten med övriga akutsjukhus värnas.

Närakuter

Vi anser att det är fel prioritering av skattemedel att lägga hundratals miljoner kronor på en vårdform som inte existerar i andra regioner. Närakuterna har inte minskat väntetiderna på akutmottagningarna, vilket var syftet, utan fragmenterar och fördröjer i stället vården för patienter som söker akut. Inga fler närakuter ska öppnas. Därför vill vi, i linje med stora delar av professionens önskemål, utveckla närakuterna till förmån för kvälls- och helgöppna jourcentraler. Det är högt prioriterat att omställningen från närakuter till jouröppna vårdcentraler sker i ordnad form och genom en tydlig resursöverföring till primärvården. Placeringen av jourcentraler ska ske med hänsyn till vårdbehov och ska inte endast vara så koncentrerade till länets centrala delar så som närakuterna är idag.

Omställningen skulle avsevärt förbättra tillgången till vård på kvällar och helger i regionens ytterområden i allmänhet och i ekonomiskt eftersatta områden i synnerhet.

Solidarisk sjukvård

Dessvärre har omvärlden kommit att bli alltmer orolig. Krig och konflikter sätter de drabbade ländernas sjukvårdssystemen under stor press. Olika former av naturkatastrofer blir vanligare på grund av klimatkrisen. Stora olyckor eller terrorattentat kan orsaka många skadade på kort tid. Vid dessa tillfällen kan andra länder behöva internationell hjälp för att ta hand om patienter.

På senare år har Region Stockholm bidragit med vård till hundratalet cancersjuka eller krigsskadade ukrainska patienter, mestadels genom Karolinska universitetssjukhuset. Till ukrainska flyktingar erbjuds vård- och tandvård i enlighet med EU:s massflyktsdirektiv. Vid en stor nattklubbsbrand i Nordmakedonien erbjöds livsavgörande vård till flertalet drabbade.

För Vänsterpartiet är det en självklarhet att Region Stockholm ska ställa upp när möjlighet finns att rädda människor som drabbats av krig och katastrofer och som inte längre kan få vård i sitt hemland. I Gaza har Israels systematiska attacker mot sjukhus och vårdinrättningar slagit ut det palestinska sjukvårdssystemet. Sverige och Region Stockholm ska hörsamma internationella uppmaningar om att ta hand om palestinska patienter där kapacitet finns.

Sedan 2008 är det tillåtet för kvinnor som inte är medborgare i Sverige att göra abort här förutsatt att kvinnan kan stå för kostnaden själv. Möjligheten till abort är en mänsklig rättighet och inskränkningar i aborträtten drabbar kvinnor hårt. Vänsterpartiet anser att inte enbart rika kvinnor ska ges möjlighet till abort och har i riksdagen motionerat om subventionerade aborter för utländska kvinnor. Region Stockholm bör aktivt informera om möjligheten för utländska kvinnor att göra abort i Sverige.

Ungdomens hus

Sjukhuslokalerna vid gamla Astrids Lindgrens barnsjukhus renoveras för uppstart av "Ungdomens hus" som är en sammanföring av psykiatrisk sjukvård för barn och unga. De verksamheter som planeras för att flytta in i Ungdomens hus är barn- och ungdomspsykiatri, Stockholms centrum för ätstörningar, Maria ungdom samt de nationellt högspecialiserade vårduppdragen inom psykiatrin. Genom att dessa överlappande verksamheter samlas under ett tak stärks möjligheterna för samverkan mellan de olika klinikerna. För att skapa kontinuitet kommer vi att verka för att lokalerna på Gamla Karolinska ställs i ordning skyndsamt och att inga provisoriska mellanlösningar fram till dess ska ske.

Vuxenpsykiatri

Den psykiska ohälsan är ett av de största folkhälsoproblemen idag och kvinnor är överrepresenterade när det gäller sjukskrivningar kopplade till psykisk ohälsa. Region Stockholm behöver en hälso- och sjukvård som kan fånga upp personer med psykisk ohälsa i ett tidigt skede för att förhindra lidande och i värsta fall självmord. Vi vill att primärvården ska förstärkas med psykologer, kuratorer och psykoterapeuter för att vara en självklar del av första linjens psykiatri.

Psykiatrin behöver byggas ut i eftersatta områden, där andelen med psykisk ohälsa är högre än i områden med mer gynnsamma socioekonomiska förhållanden. Vi vill se en psykiatri och en beroendevård som är dimensionerad utifrån den sjukdomsburden som

finns. Därför ska all psykiatrisk slutenvård och akutmottagningar, inkluderande ätstörningsvård och beroendevård, på sikt ska bedrivas i egen regi. Tvångsvård som ibland behöver ges till de mest sjuka patienterna kan enbart bedrivas i egen regi av juridiska skäl, varför en samlad vård kommer göra störst skillnad för de som behöver det mest.

Psykiatrins patienter är värda en god vårdmiljö som bidrar till den läkande processen. För det krävs ett utvecklat samarbete med öppenvården och en upprustning av psykiatrins sedan länge nedprioriterade lokaler. Den psykiatriska vården ska också vara aktiverande, varför vi ser att kulturen här spelar en viktig roll. Patienterna inom psykiatrin behöver stödjas och stärkas och därför behöver regionen utreda hur peer support, där personer med egen erfarenhet av psykisk ohälsa utbildas för att arbeta som stödpersoner, kan införas i verksamheterna.

Vårdplatser som räcker till

Region Stockholm har sedan länge brist på vårdplatser på sjukhus för de som behöver läggas in för slutenvård. Beläggningsgraden i Region Stockholm har för flera av akutsjukhusen legat över 90 procent sedan många år tillbaka, vilket inte ger en tillräcklig marginal för att kunna bedriva patientsäker vård. Även erfarenheterna från covid-19-pandemin understryker vikten av en stärkt dimensionering av intensivvårdskapaciteten. Socialstyrelsens riktvärde för intensivvårdsplatser och beläggningsgrad inom intensivvården i ska följas. Även inom psykiatrin måste vårdplatserna motsvara behoven, vi vill inte se någon minskning av psykiatriska vårdplatser innan ny vårdform för att omhänderta behoven, så som intensiv öppenvård, finns på plats. Tillgång till personal med rätt kompetens är avgörande för att säkra tillräckligt många vårdplatser. Idag är ungefär var tionde vårdplats stängd på grund av personalbrist. Vänsterpartiets fokus för fler vårdplatser är därför att förbättra personalens arbetsvillkor, exempelvis genom reformer för förkortad arbetstid.

Vårdval

Ett steg i riktningen mot mer behovsstyrd och mindre marknadsstyrd vård är den påbörjade omställningsplanen för vårdval. Den baseras på en granskning av samtliga vårdval, där prioriteringarna varit att trygga en jämlik vård, föreslå åtgärder mot överkonsumtion av vård samt öka förutsättningar för forskning och långsiktig kompetensförsörjning. Steg för steg ska de vårdval som inte levt upp till kraven i granskningen åtgärdas genom antingen avveckling eller ändrad avtalsform. Samverkan med patienter, vårdgivare och profession är centralt, och åtgärdsförslagen kommer att implementeras löpande. Kapaciteten för att omhänderta eventuell flytt av vård ska kartläggas innan avprivatisering eller revidering påbörjas.

Ätstörningsvården

Kunskapen och vårdutbudet för att stödja personer med ätstörningsproblematik behöver öka. Att korta väntetiderna till ätstörningsvård är högt prioriterat då det kan vara avgörande att få behandling i tid. Att slutenvården för patientgruppen nu avprivatiseras och övergår i egen regi är ett steg i rätt riktning för en evidensbaserad, sammanhållen och jämlik ätstörningsvård. En stabil finansiering av ätstörningsvården med marginaler och fortbildning till personalen är prioriterade frågor för Vänsterpartiet.

IV.3 Kvinnors hälsa och genusperspektiv

Förlossningsvård

En trygg och säker förlossning ska vara en självklarhet. Ingen ska behöva föda barn på överfyllda förlossningsavdelningar med utmattade barnmorskor. Alla föräldrar ska kunna lita på att de får en trygg och säker förlossning. En sammanhållen vårdkedja, från barnmorskemottagning genom förlossningen till barnavårdscentral där familjerna lär känna barnmorskorna, är en viktig faktor för en god föräldraupplevelse. Så är inte fallet idag. Med nuvarande ersättningssystem är förlossningsklinikerna upphandlade enligt LOV i vårdval förlossning. Vi vill avveckla vårdval förlossning och ersätta den med ett hållbart styr- och finansieringssystem.

För att ge plats åt alla typer av förlossningar vill vi införa en differentierad förlossningsvård med låg- och högrisenheter. Arbetsättet ”Min barnmorska” som finns på bland annat Huddinge, BB Stockholm och Södertälje sjukhus innebär en kontinuerlig fast vårdkontakt vilket ska värnas, stärkas och spridas till fler förlossningskliniker.

Andelen barn som föds med alkohol och drogrelaterade fosterskador är högre i region Stockholm än i många andra delar av landet, därtill är mörkertalet av drabbade stort. Forskning, kompetenshöjning och spridandet av kunskap på området skulle kunna förebygga och bättre fånga upp fall av alkohol och drogrelaterade fosterskador. Därför vill vi att förutsättningarna för att skapa ett kunskapscentrum med syfte att öka kompetensen kring barn med alkohol- och drogrelaterade fosterskador i Region Stockholm ska utredas.

Kvinnors hälsa

Vi vill att all verksamhet ska granskas från ett genusperspektiv och att styrdokument ska ha jämställdhetsperspektiv. Sverige är ett fortfarande ett patriarkalt samhälle där kvinnoförtryck förekommer både öppet och dolt, medvetet och omedvetet. Sjukvården är inget undantag och påverkas av detta. Vi ser att den vita, manliga kroppen ofta tas som norm vid behandling och forskning. Vården fortsätter att nedprioritera kvinnors hälsa, exempelvis klimakteriebesvär. Det är betydligt fler kvinnor än män som blir utsatta för kränkningar och som inte blir tagna på allvar av vårdgivare. Kvinnor har även längre vistelsetider än män på landets akutmottagningar. Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt hälsoproblem.

Kunskap om likheter och skillnader mellan kvinnor och män är en fråga om både bemötande och patientsäkerhet. Det finns idag åtta akademiska vårdcentraler (AVC) i regionen. AVC knyter samman utbildning av studenter, utveckling och forskning i primärvården med den patientnära verksamheten. Vi vill starta en AVC med specifikt fokus på kvinnors hälsa, och som bedriver forskning, utbildning och erbjuder stöd inom området.

Aborträtten inskränks i flera länder i vår omvärld. Aborträtten ska värnas i Sverige. All abortvård ska ske professionellt och med ett gott bemötande. Utförare som inte uppfyller dessa krav ska omedelbart bli av med sina avtal.

Könsdysfori

Region Stockholm har som en av tre nationella enheter erhållit tillstånd av Socialstyrelsen att få bedriva vård vid könsdysfori inom ramen för högspecialiserad vård. Det är ett ansvar som förpliktigar. Könsutredningsteamet vid Karolinska Sjukhuset kommer att få fler patienter och ett större uppdrag. Redan innan det utökade uppdraget var köerna årslånga,

varför enheten är i behov av större resurser. Detta för att kunna fullfölja det nya uppdraget som omfattar vård, forskning och utbildning av andra vårdgivare i frågor som rör vård för transpersoner samt för att korta kötiden för nybesök så att den faller inom ramen för vårdgarantin.

Det behövs mer forskningsmedel för att öka kunskapsläget och förbättra behandlingar, samt för att behålla och attrahera medarbetare, som idag är svåra att rekrytera. Ett nationellt kunskapscentrum kopplat till NHV-uppdraget kan samla erfarenheter från flera NHV-enheter. Unga med könsdysfori ska inte behöva vänta i flera år på att få hjälp, därför måste BUP Könsinkongruens och könsdysfori, KID, få tillräckliga resurser för att kunna ge alla unga ett första möte inom tre månader från remiss. Det behöver även finnas stöd för dem som redan står i långa vårdköer till könsdysforivården. De ska inte ska inte lämnas ensamma och riskera att må sämre i väntan på hjälp, därför behöver ungdomsmottagningarna och habiliteringen ges i uppdrag och erhålla stärkta resurser för att kunna ta emot unga med könsdysfori i behov av stöd.

Våldsutsatta

Mäns våld mot kvinnor är ett stort folkhälsoproblem som ska tas på största allvar. Kommunerna har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Det kan handla om omsorg, vård och service, upplysningar, råd, ekonomisk hjälp och annat bistånd. Regionen ska också börja bidra med ekonomiskt stöd till kvinnojourerna och till utbildningsinsatser. Region Stockholm ska även säkra en god och sammanhållen vård för personer utsatta för sexualbrott. Insatserna mot våld och kränkningar med hedersmotiv ska förstärkas.

Vi vill att en mottagning ska startas som innefattar ett kvinnofridscentrum som ska ha tät samverkan med kommunerna för målgruppen våldsutsatta kvinnor, likt samarbetet som idag finns på MIKA-mottagningarna. En konsultativ funktion liksom på Nationellt centrum för kvinnofrid på Akademiska sjukhuset i Uppsala är ett bra sätt för att kunna besöka patienterna när de är inneliggande på sjukhus eller på planerade besök i annan vårdverksamhet. Enheten som jobbar mot våld i nära relationer under akademiskt primärvårdscentrum har goda kunskaper och bred erfarenhet av målgrupperna. Vi vill inrätta en mottagning för våldsutsatta som samordnas med kommuner. Arbetet ska ske i dialog med den befintliga enheten som jobbar mot våld i nära relationer under akademiskt primärvårdscentrum.

IV.4 Funktionsrätt

Funktionsrättskonsekvens

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som godkänts av Sverige, fastslår att personer med funktionsnedsättning ska ha samma rätt i samhället som alla andra. Alla offentliga myndigheter, däribland kommuner och regioner, har ansvar för att konventionen blir verklighet och följs. Funktionsrättskonsekvensbeskrivning (FKB) är ett bra verktyg för att omsätta detta i praktiken. FKB innebär att regionen ska göra en helhetsbedömning av vilka effekter beslut har ur ett funktionsrättsperspektiv. Det underlättar för att göra rätt från början. Region Stockholm har beslutat att införa FKB vid "alla relevanta beslut". Det är viktigt att följa upp hur det tillämpas i praktiken så att FKB blir ett skarpt verktyg.

Vi vill se över möjligheten att införa så kallad 'funkisdiplomering' på utvalda vårdcentraler (förslagsvis SMO-mottagningarna) i regionen för att förbättra bemötandet av personer med funktionsnedsättning i primärvården. Funkisdiplomering finns idag redan på ungdomsmottagningar, där de är mycket uppskattade.

Färdtjänst

Att kunna nyttja den reguljära kollektivtrafiken och i de fall det inte är möjligt, på annat sätt, kunna resa i Stockholms län är en rättighet för alla. Därför prioriterar vi den särskilda kollektivtrafiken – färdtjänsten - för de grupper av trafikanter som har behov av denna.

Nuvarande taxeregler inom färdtjänsten, innebär att resor längre än tre mil blir dyrare för resenären. Det är orättvist och diskriminerande och slår mot en redan utsatt grupp i samhället. Färdtjänsten är en del av kollektivtrafiken och Vänsterpartiet anser att de som har rätt till färdtjänst ska kunna resa på samma villkor som resenärer i den reguljära kollektivtrafiken. Vi vill därför slopa extraavgifter för färdtjänstresor längre än 30 kilometer.

Alla som är beviljade färdtjänst har, till skillnad från övriga resenärer i Region Stockholms kollektivtrafik, begränsningar i antalet resor de får göra. För att uppnå så jämlika förutsättningar som möjligt mellan resenärer inom den reguljära och den särskilda kollektivtrafiken vill vi ta bort begränsningar i antalet fritidsresor för både färdtjänst- och rullstolstaxi.

Det finns resenärer som känner sig otrygga när de reser med färdtjänsten. Många faktorer påverkar, men en pålitlig service med välutbildade förare som stannar kvar i yrket är en viktig förutsättning. Bra arbetsvillkor och kollektivavtal för förarna inom färdtjänsten behöver säkerställas. Vidare behöver de få en bra utbildning för att utföra sitt uppdrag på bästa möjliga sätt. Vi stöder Transportarbetarförbundets arbete med att ta fram en kategori "omsorgsförare" som ett bevis på utbildning och avklarad examination.

Hjälpmedel

Personer med kronisk sjukdom eller funktionsnedsättning har ofta många utgifter för vård, sjukresor och hjälpmedel. De ska inte därtill bestraffas med avgifter. Hjälpmedel är en rättighet som ska vara kostnadsfri, och därför vill vi på sikt avskaffa avgiften för hjälpmedel helt. Ett första steg är att återinföra högkostnadsskyddet.

Syncentralen är en specialistverksamhet som utför habilitering, rehabilitering och förskrivning av hjälpmedel till personer med synnedsättning och blindhet. Vid val av nya lokaler för Syncentralen ska vi ta större hänsyn till besökarna av Syncentralen. Det råder brist på yrkesgruppen synpedagoger som har en viktig roll i att stödja personer med synnedsättningar i att klara vardagen. Vi vill starta en uppdragsutbildning för synpedagoger.

Samverkan

Vi vill främja samverkan med funktionsrättsorganisationer och höja anslagen för föreningsbidrag till intressepolitiska organisationer inom hälso- och sjukvård samt funktionsrätt. Vi vill ta fram en modell för årlig uppräknings av bidragen.

I samband med att kallelser utgår till besök inom vården ska en möjlighet att förboka ledsagning i samband med besöket införas. Idag kan patienter mötas av en självinspektionssskärm i stället för en bemannad reception i samband med sitt vårdbesök vilket innebär en försämrad tillgänglighet för personer som inte är seende.

Tillgänglighet i kollektivtrafiken

För att kollektivtrafiken ska vara tillgänglig för alla måste den utgå för människor med normbrytande funktionsvariationer. Fordon, vagnar och miljöer ska utformas så att de blir mer välkomnande, med öppna spärllinjer i tunnelbanan och pendeltågstrafiken, samt med påstigning genom alla dörrar på bussarna. En god belysning ökar tillgängligheten och är viktig för att skapa trygghet. Det är viktigt att rulltrappor och hissar fungerar och att information om problem med dem inkluderas i den kontinuerligt uppdaterade trafik- och störningsinformationen. Reparationer av hissar och rulltrappor ska ske skyndsamt. Tillgång till toaletter behövs vid fler stationer. Utrymningsvägarna på alla stationer måste vara anpassade för människor med funktionsnedsättningar. I funktionsrättsorganisationerna finns det mycket kunskap både om problem och lösningar inom kollektivtrafiken. Dessa kunskaper skall användas på ett bättre sätt än nu och framför allt efterfrågas innan beslut tas och genomförs. Utöver fysiska anpassningar av fordon, stationer, hållplatser och bryggor är det viktigt att det finns synlig personal på stationer, tåg och bussar som kan vägleda resenärerna, samt att ledsagartjänsten utvecklas och erbjuds för hela resan, från dörr till dörr. Tågvärdarna på pendeltågen var exempelvis en trygghet för de resenärer som behöver ramp vid på- och avstigning

IV.5 Äldre i samhället

Äldre människors liv, vård, omsorg och tillgång till bostäder och kultur behöver vara en del av den regionala planeringen.. Vi vill därför att regionen ansöker om medlemskap i WHO:s globala nätverk för äldrevänliga städer och samhällen. Befolkningen i Sverige blir allt äldre och personer över 65 år utgör snart en fjärdedel av landets invånare. Äldre personer är en heterogen grupp; många är friska och klarar sig själva och andra har stora vård- och omsorgsbehov redan som yngre pensionärer. Äldre är naturligtvis i de flesta hänseenden som vilka invånare som helst där Vänsterpartiets generella politik har betydelse. Pensionerna, omsorgen och äldresjukvården är dock tre områden där äldres behov kräver särskild uppmärksamhet. I rikspolitiken driver vi särskilt att "fattigpensionärernas" villkor ska förbättras, utan en ekonomisk grundtrygghet blir livet som äldre besvärligt. Högkostnadsskyddet för läkemedel, som kraftigt försämrats av Tidöregeringen vilket lett till att allt fler inte har råd att hämta ut sin medicin, måste göras mer förmånligt. Huvuddelen av omsorg till äldre som behöver samhällets stöd ges av kommunerna – hemtjänst, äldreboenden och annan social trygghet. Här beskriver vi därför främst insatser inom Region Stockholms ansvar.

Äldresjukvård

Idag fungerar övergången mellan regionens hälso- och sjukvårdsverksamhet och kommunernas omsorg inte tillräckligt bra, vilket utgör en hälsorisk för de äldre patienterna. Samarbetet mellan sjukvård och kommunal äldreomsorg måste förbättras och vård planeras gemensamt. Detta gäller inte minst vården av kroniska sjukdomar så som diabetes, som särskilt i kombination med demenssjukdom ofta är komplicerat. För att begränsa antalet olika aktörer hemma hos personer som behöver hemtjänst eller hemsjukvård och för att förstärka patientsäkerheten ska Region Stockholm och kommunerna komma överens om delegering och kostnadsfördelning av läkemedel.

Närsjukvården ska organiseras så att äldre människor inte tvingas söka sig till akutsjukhusen i onödan. Mobil röntgen ska införas så att äldre patienter inte ska behöva åka till akuten från äldreboenden eller från hemmet efter exempelvis fallolyckor. Vården

ska samråda med både de äldre själva och deras närstående. Närstående står för en stor del av omvårdnaden så hänsyn ska tas till deras uppfattning och behov av hjälp och stöd.

Antalet geriatriska slutenvårdsplatser behöver bli fler. I många år har det varit uppenbart att behovet av geriatrisk slutenvård är särskilt stort på Södersjukhuset, där äldre får vänta orimligt länge på akutmottagningen. Arbetet med att skapa fler geriatriska kliniker på akutsjukhusen ska påskyndas och områden med störst behov ska prioriteras. Detta kommer att underlättas av att Vänsterpartiet nyligen fått igenom ett avskaffande av Vårdval geriatrisk till förmån för upphandlade platser där de behövs mest. Idéburna organisationer kommer även fortsättningsvis vara viktiga inom den geriatriska vården.

Vi vill att sjukvårdskompetensen ska höjas på alla äldreboenden och att samarbetet mellan Region Stockholm och kommunerna ska förbättras. Det är av yttersta vikt att minimera antalet aktörer och personer hos den äldre, röja undan stuprören mellan de olika vårdgivarna, samt att tydlig kontinuitet och kompetens finns tillgängligt på samtliga SÄBO:n och inom hemtjänsten. Genom att samla vården i hemmet kan ett ökat helhetsansvar nås. Äldreboenden ska ha bättre tillgång till personal med sjukvårdskompetens, både sjuksköterskor, undersköterskor, arbetsterapeuter och läkare. Alla multisjuka äldre ska ha en medicinskt ansvarig läkare som samordnar vården.

IV.6 Kollektivtrafik

Dynamisk trafik

För ökad och god tillgänglighet på landsbygden är modern anropsstyrd kollektivtrafik, så kallad dynamisk trafik, ett bra komplement till de traditionella busslinjerna. Bokningen sker via en app och bygger på samåkning, där flera resenärer kan boka resor till och från olika hållplatser, både reella och virtuella. Stoppen kan vara flexibelt utspridda i närheten av där resenär vill stiga på eller av. Systemet räknar ut den bästa rutten, och återkopplar till resenärerna kring tider och annan information. Dynamisk kollektivtrafik kan också vara ett alternativ när nya bostadsområden successivt växer fram och det inledningsvis inte finns underlag för en vanlig busslinje.

Elektrifiering

Kollektivtrafiken ska drivas av el producerad från sol, vind och vatten, som är de mest miljövänliga energikällor vi har. Förbränningsmotorer är inte miljömässigt effektiva och har en verkningsgrad på bara 40 procent, medan en elmotor i ett vägfordon har en verkningsgrad som är ungefär dubbelt så hög.

Elbussar är tysta och släpper inte ut avgaser och bidrar därmed till en bättre stadsmiljö. Vi vill att elektrifieringen av bussflottan påskyndas, samtidigt som det är viktigt att upprätthålla hållbarhetskraven vid tillverkning av dem. Vi vill att elektriska trådbussar och bussar som laddar under färd (In Motion Charging, IMC) beaktas som alternativ vid elektrifiering för att minska batteribehovet och laddningsproblematik.

Påskyndandet av elektrifieringen gäller även för fordonen inom färdtjänsten samt fartygen i den kollektiva sjötrafiken. Inom färdtjänsttaxi finns tekniken för övergång till el, och vi vill att det sker omgående. För specialfordonen inom rullstolstaxi och sjuktransporter har tekniken inte kommit lika långt, men utvecklingen går fort. I sjötrafiken bör samma sak ske utifrån de tekniska begränsningar som finns. Regionen ska vara pådrivande för

teknikutvecklingen, konverteringar av äldre båtar och fartyg till eldrift, inköp av eldrivet nytt tonnage samt se till att laddinfrastruktur kommer på plats.

Gatutrymme

Under pandemin gick resandet ned och invånarna i många städer fick uppleva en miljö utan trafikstockningar, buller, avgaser och smog. Många städer använde lärdomarna för att omfördela utrymmet från bilar till cykel, gång och kollektivtrafik för att skapa attraktiva och effektiva stadsmiljöer för människor att vistas i. Vi vill att Region Stockholm tar en aktiv roll i omställningen till ett transportsnålt samhälle där cykel, gång och kollektivtrafik får större plats på bekostnad av utrymme för biltrafik. Om det befintliga väg- och gatutrymmet omfördelas, behövs inte dyra och komplicerade utbyggnader av infrastrukturen. Om fler busslinjer får egna körfält och effektiv signalprioritering ökar framkomligheten. Om en större andel av vägytan kan gå till raka, säkra cykelvägar kan fler cykla, vilket bidrar till bättre folkhälsa och minskade utsläpp från transporter.

Kombinerad mobilitet

För att göra kollektivtrafiken mer tillgänglig är det väsentligt att underlätta för resenärerna att ta sig till och ifrån kollektivtrafik, samt att kunna kombinera olika trafikslag. Ett ”hela-resan”-perspektiv är viktigt med en inkludering av cykel- och gångvägar till och från stationer och hållplatser i planeringen av kollektivtrafik. Säkra cykelparkeringar ska finnas nära kollektivtrafiken, och fordonen ska utformas för att möjliggöra att cyklar kan tas med ombord. Vi vill att Region Stockholm underlättar skapandet av ett sammanhållet regionalt lånecykelsystem genom att erbjuda kommuner att koppla lånecykelsystem till SL-appen.

Reklam i kollektivtrafiken

Idag präglas miljön i kollektivtrafiken av kommersiella budskap, som för många inte upplevs som inkluderande och välkomnande. Vi vill att konsten ska få ökat utrymme och reklamen minska, samt att de nya tunnelbanestationerna blir reklamfria. Vårt mål är att kollektivtrafiken ska vara fri från kommersiella budskap. Innan vi nått dit kräver vi en mer kraftfull och etisk reklampolicy. För allas trivsel ska våra gemensamma utrymmen vara fredade från diskriminerande, sexistisk och stereotyp reklam. SL ska också vara fri från fossil- och spelreklam, samt partipolitisk reklam.

Skärgårds- och pendelbåtstrafiken

Den kollektiva sjötrafiken, skärgårdstrafiken och pendelbåtstrafiken, ska utvecklas och integreras bättre i den övriga kollektivtrafiken, så att pendling både till regioncentra och mellan öarna möjliggörs. Pendelbåtstrafiken ska utvecklas såväl på Mälaren som Saltsjön för att skapa alternativ till bilen och förbättra tvärförbindelserna. Övergångar mellan land- och sjöresor måste vara smidiga, bryggorna måste vara tillgänglighetsanpassade och det bör finnas väderskydd. Möjligheten att ta med sin cykel i sjötrafiken ska förbättras, liksom cykelparkering och cykelväg till och från bryggor. Båtarna ska så långt som möjligt drivas med el kompletterat med fossilfritt bränsle vid behov. Båttrafiken ska integreras och samordnas med övrig SL-trafik, självklart med samma taxa, året om.

Snabbussar - BRT

För att skyndsamt möta behoven av snabb, effektiv kollektivtrafik utan trängsel måste kapaciteten snarast ökas på hårt belastade busslinjer. Vi vill höja snitthastigheten och därmed kapaciteten. Redan med samma antal bussar kan trängseln minska och tillgängligheten öka samtidigt som fler resenärer kommer fram snabbare. De hårdast belastade stomlinjerna och tvärförbindelserna såsom exempelvis linje 179 ska byggas om

till så kallad BRT-standard (Bus Rapid Transit) med helt separata vägar eller körfält och egna hållplatser motsvarande spårvägsstandard. Ett omfördelat utrymme för ökad framkomlighet för kollektivtrafik, cyklar och fotgängare medför en mer begränsad framkomlighet för privatbilismen, vilket gör kollektivtrafiken än mer effektiv och attraktiv för resenären och ökar potentialen att få bilister att välja kollektivtrafiken. Investeringar i framkomlighet är de mest samhällsekonomiskt effektiva åtgärder vi kan vidta.

Tvärgående snabbusslinjer ska etableras. Vi vill prioritera och påskynda det pågående långsiktiga arbetet med kommunerna och Trafikverket med samverkan kring fler busskörfält, BRT-lösningar, införande av tvärgående expressbusslinjer, prioritering av kollektivtrafiken i vägrummet, ökad signalljusprioritering och bättre strukturer för att kommunicera och koordinera planering av trafik

En åtgärd som genomförts under 2024 är införandet av påstigning genom alla dörrar på innerstadens stombusslinjer. Vi vill att detta utvidgas till alla stombusslinjer i hela länet.

Spärrfri kollektivtrafik

Kollektivtrafik ska vara välkomnande och trygg för alla. För att resenärerna ska känna sig välkomna är det viktigt att de visas tillit. Därför ska regionen införa öppna spärrlinjer och resenären visas förtroendet att hen har giltig biljett. På så sätt kan vi ta bort de hindrande och allt annat än välkomnande spärrarna i tunnelbanan och pendeltågstrafiken samt ha ombordstigning genom bussarnas alla dörrar. Med detta sagt måste en spärrfri kollektivtrafik utvecklas i nära dialog med arbetstagarorganisationerna för övergång till delvis nya yrkesroller.

Taxor

Vi vill på sikt införa avgiftsfri kollektivtrafik för alla och vi börjar med de yngsta. Att sänka taxan är en central reform för att minska utsläpp och buller, förbättra folkhälsan och underlätta för alla invånare att ta sig till jobb, skola, vänner och familj.

I andra europeiska huvudstäder sänker man priser, vilket innebär en större tillgänglighet och att fler reser kollektivt. I Tyskland har det införts en biljett för 49 euro/månad som gäller på all lokal och regional kollektivtrafik i hela landet. Vänsterpartiet har nationellt ett förslag om en liknande biljett, en Sverigebiljett för 450 kronor per månad som skulle ge tillgång till alla trafikslag som ingår i den regionala kollektivtrafiken över hela landet; lokalbussar, regionbussar, spårvägar, tunnelbana, pendeltåg och regionaltåg.

För många barnfamiljer och unga är biljettpriset avgörande för om en resa kan genomföras eller inte, om man kan hälsa på en vän eller släkting eller delta i en fritidsaktivitet. Mittenkoalitionen pådriven av Vänsterpartiet har genomfört taxesänkningar riktade till barn- och ungdom. Vi vill snarast gå längre och föreslår fria resor för alla barn och unga upp till 20 år, vilket skulle vara en viktig jämlikhetsreform som dessutom skulle vänja unga vid att se kollektivtrafiken som det naturliga färdmedlet även när de blir vuxna. Vidare vill vi återinföra avgiftsfria resor på bussar med påstigning genom alla dörrar för trafikanter med små barn samt utöka detta till att gälla alla trafikslag

Trygg och välkomnande kollektivtrafik

Trygghet i kollektivtrafiken är viktigt för resenärerna. Grunden är att det finns personal synlig i trafiken, personal som har utbildning för att hantera incidenter och kriser på ett professionellt sätt. Vi vill att tågvärdar med adekvat utbildning och spårbehörighet återinförs ombord på pendeltågen och att de finns kvar på lokaltågen, samt att det ska finnas gott om personal på stationerna. Vi är kritiska till att kvalificerade yrkesgrupper idag

ersätts med ordningsvakter och trygghetsvårdar. De har mycket kort relevant utbildning för de uppgifter de är satta att utföra. Därför vill vi skära ner på antalet ordningsvakter och avveckla systemet med trygghetsvårdar för att i stället omfördela resurserna till mer personal med adekvat utbildning. Ordningsvakter ska bara behöva anlitas vid extraordinära arrangemang och händelser.

Den fysiska miljön i och kring kollektivtrafiken är viktig för den upplevda tryggheten. Slitna och dåligt underhållna miljöer och fordon skapar otrygghet. Därför är det viktigt att kollektivtrafiken är tillräckligt finansierad så att inte ”besparingar” på underhåll tvingas fram. För en välkomnande kollektivtrafik krävs även en inkluderande design och god tillgång till toaletter.

Många upplever plattformarna som otrygga, speciellt vid trängsel, och varje år sker det olyckor där människor hamnar på spåret med både skador och dödsfall som följd. I många städer världen över finns det olika former av plattformbarriärer, och sedan ett antal år tillbaka på de nya pendeltågsstationerna i centrala Stockholm, för att förhindra suicid och olyckor samt skapa tryggare miljöer. När den nya tunnelbanan mellan Fridhemsplan och Älvsjö planeras för automatisk drift vill vi att stationerna utformas med plattformbarriärer.

Trängselskatt

Systemet med trängselskatter behöver utvecklas. Vi vill att trängselskatten går till Region Stockholm och används trafikstyrande. Vi vill att den ska omfatta fler vägar och användas för att styra mot lägre trafikflöden och ökad framkomlighet för kollektivtrafiken. Intäkter från trängselskatten ska kunna användas till såväl drift som utbyggnad av kollektivtrafiken.

IV. 7 Klimatnödläge och biologisk mångfald

Anpassning till ett förändrat klimat

Klimatförändringarna ger fler extrema väderförhållanden med värmeböljor, kallare vinterväder, skyfall och snabba temperaturväxlingar. Ett varmare klimat påverkar folkhälsan direkt med värmerelaterade sjukdomsfall, men också indirekt med bland annat förändrad luftkvalitet, förlängda pollensäsonger och förändrade förutsättningar för smittspridning. Kollektivtrafiken är till sin natur väldigt beroende av väder. I stockholmsregionen påverkar snö, is, hetta och annat väder redan nu framkomligheten för kollektivtrafiken och tunnelbanestationer har översvämmats. Vi vill att Region Stockholms förmåga att hantera extremväder och klimatförändringar kartläggs och redovisas för politiken. Byggnader och regionens infrastruktur ska anpassas för att kunna leverera pålitlig sjukvård och kollektivtrafik.

Havsnivån stiger allt snabbare och kan i värsta fall redan till år 2050 påverka Mälaren och dess dricksvatten. Den Regionala vattenförsörjningsplanen som Länsstyrelsen tar fram behöver ha en starkare styrande status och peka ut åtgärder för att hushålla med den resurs som färskvatten är.

Biologisk mångfald

Regionen behöver robusta ekosystem och en stor biologisk mångfald. Skogar, våtmarker och hav bidrar med nödvändiga ekosystemtjänster och är också viktiga kotsänkor. RUF 2060 måste ge förutsättningar för samordning kring vattenvård och biologisk mångfald för

att på relativt kort sikt uppnå god ekologisk och kemisk vattenstatus. För att främja biologisk mångfald måste den gröna infrastrukturen, alltså skogar, parker och grönområden, hänga ihop för att skapa möjlighet för arter och att röra sig och sprida sig. Stor hänsyn ska i RUF 2060 tas för att skydda sammanhängande grönområden och dess ekosystem. För att säkra livsmedelsproduktion ska åkermark bevaras och inte bebyggas.

Cirkularitet och återvinning

Samhället behöver ställa om till att återbruka och använda varor och material om och om igen i stället för att tillverka nytt och kasta bort. Region Stockholms upphandling av vårdmaterial måste präglas av hållbarhet och klimatsmarta val. Fler flöden måste bli cirkulära för att minska sjukvårdens behov av engångsprodukter och minska svinn. Engångsmaterial ska bara användas när inga andra alternativ finns. När sjukhus och andra vårdfastigheter byggs eller byggs om, så ska både byggprocessen och de nya byggnaderna vara klimatsmarta och livscykelanalyser användas. Pågående pilotprojekt för cirkularitet ska bli standard i alla Region Stockholms verksamheter.

Cykla mera

En övervägande andel av resor i regionen är kortare än 5 kilometer, hela 70 procent beräknades 2019 kunna cykla till sitt jobb på kortare tid än 30 minuter. Det finns därför goda förutsättningar att fler ska cykla och då behövs fler och bättre cykelvägar. Arbetet med cykelförhandlingar med Trafikverket och kommuner för att bygga ut det regionala cykel-nätverket behöver intensifieras för att fler och längre sträckor ska byggas. Regionen ska också ta ledarskap för att säkra cykelparkeringar, möjlighet att ta med cykel i kollektivtrafiken och verka för ett regionalt lånecykelsystem som anknyter till övrig kollektivtrafik. Ett ökat cyklande är inte bara bra för klimatet, det bidrar också till en förbättrad folkhälsa.

Energiförsörjning

RUF 2060 ska verka för både storskalig och småskalig förnybar energiproduktion, exempelvis genom havsbaserade vindkraftsparker. Den storskaliga produktionen är viktig för att öka volymen av förnybar energi och avhjälpa effektbristen i det nationella kraftnätet, medan den småskaliga produktionen, där elen tillverkas och lagras nära där den används, är viktig för att det skapar ett samhälle som kan klara potentiella kriser och utmaningar.

Energien som Region Stockholm köper ska vara förnybar. Men den billigaste och mest klimatvänliga energin är den vi inte behöver använda alls. Regionens verksamheter, inte minst kollektivtrafiken, är mycket energikrävande. Därför finns det stora möjligheter att spara pengar samtidigt som vi gör klimatnytta genom fortsatta energieffektiviseringar. På så sätt kan resurser fördelas om från energiinköp till välfärden. Vi vill att Region Stockholm kontinuerligt investerar för att genomföra energieffektiviseringar, i kollektivtrafiken såväl som i fastigheter.

Vi vill ha en plan för solcellsutbyggnad i egen regi. Planen ska beskriva omfattning, utbyggnadstakt och identifiera ytor som lämpar sig för solcellsproduktion vilket bör innefatta så väl byggnader, depåer och överdäckning av parkeringsplatser. Planen ska även utreda möjligheterna till energilagring i anslutning till solcellerna för att kunna använda solenergi under hela dygnet.

Klimatarenor i samarbete med näringslivet

Hela näringslivet behöver ställa om till cirkulära och hållbara processer. Region Stockholm samordnar redan ett arbete med branschens aktörer inom bygg- och anläggningssektorn för att minska utsläppen under namnet Klimatarena. Det har även startats ett arbete för att minska utsläppen från användningen av plast i byggbranschen och sjukvården. Det arbetet ska fortlöpa och utökas parallellt med att Region Stockholm arbetar med kravställning vad gäller material och massahantering i regionens egna bygg- och anläggningsprojekt.

Konsumtionsbaserade utsläpp

Stockholmsregionen har ett ohållbart klimatavtryck. De territoriella utsläppen, alltså de som släpps ut i vårt geografiska område har minskat över tiden. Men en stor del av stockholmarnas klimatavtryck kommer från vår konsumtion av importerade produkter och livsmedel samt av flygresor. Räkna vi med det kvalificerar vi oss i toppen bland världens värsta klimatbelastare per person. Genom att trappa upp arbetet med den regionala utvecklingsplanen och öka samverkan med länets aktörer kan Region Stockholm påverka mot minskade totala utsläpp. Det räcker inte med fina planer - gå från ord till handling.

Vi driver på för att klimathandlingsplan och koldioxidbudget för Region Stockholm ska utvecklas till kraftfulla verktyg att möta klimatnödläget. Regionen påverkar genom sina stora inköp och upphandlingar de konsumtionsbaserade utsläppen. Fossila bränslen och produkter behöver fasas ut, engångsprodukter ersättas med cirkulära flöden och lägsta möjliga klimatavtryck krävs i upphandling. Det är avgörande att politiken finansierar de åtgärder som behövs och satsar för att snabbt ställa om för minskade utsläpp.

Maten

Livsmedelsproduktionen orsakar stora klimatutsläpp. Region Stockholm är en stor aktör som köper in livsmedel för miljonbelopp varje år. Genom att höja hållbarhetskraven kan regionen påverka leverantörer och producenter för ökad hållbarhet och genom att öka andelen inköpt mat från lokala producenter kan regionens resiliens främjas. Det innebär i praktiken att en större del av de produkter som konsumeras behöver vara växtbaserade och matsvinnet måste minimeras. För att stödja den biologiska mångfalden ska en stor andel av inköpta livsmedel vara ekologiska. Idag arbetar Region Stockholms olika verksamheter med många olika metoder och det behövs en större samsyn kring både mål och medel för att säkerställa att alla patienter, oavsett ålder och andra demografiska faktorer, kan serveras god, näringsrik, hälsofrämjande och samtidigt klimat- och miljömässigt hållbar mat. Vi vill därför att ett program för ökad måltidskvalitet kombinerat med låga klimatavtryck tas fram.

IV.8 Regional utveckling, bostäder och infrastruktur

Arbete och näringsliv

Vänsterpartiets målsättning är att alla människor ska kunna ha en meningsfull roll i samhället, ett tryggt och hälsosamt liv och goda möjligheter till utveckling. Nödvändiga förutsättningar för detta är till exempel den egna bostaden, som vi ser som en social rättighet, och en sund och klimatanpassad stadsmiljö.

Trygg försörjning, bra arbetsmiljö och goda arbetsvillkor är också förutsättningarna för ett gott liv och ett stabilt samhälle. Tillsammans med den offentliga sektorn har även de privata företagen en central roll i samhällsbygget, i egenskap av arbetsgivare. Inom näringslivet sker dessutom mycket innovation och utveckling som vid sidan av den akademiska forskningen bidrar till att ge Stockholmsregionen en framträdande roll på den globala arenan. Den politiska inriktningen behöver premiera företagande som bidrar till goda livsvillkor för regionens invånare och utvecklar produkter och tjänster som bidrar till den nödvändiga omställningen till ett långsiktigt ekologiskt och socialt hållbart samhälle.

Offentliga investeringar leder till fler arbetstillfällen. På grund av klimatkrisen behövs stora offentliga investeringar för klimatomställning. Utöver investeringar krävs också utbildning för nya yrken och komplettering av tidigare yrkeskunskaper, klimatomställningen får inte stanna upp på grund av kompetensbrist. Därför behöver det satsas på fler utbildningsplatser inom yrken som behövs för klimatomställning och de kan med fördel placeras i områden med hög arbetslöshet. Klimatkrisen och arbetslösheten kan på så sätt bidra till att lösa varandra.

En stor majoritet av landets kulturutövare är bosatta i stockholmsregionen. Ungefär en femtedel av regionens bruttoregionalprodukt härstammar från de kulturella och kreativa branscherna. Vänsterpartiet vill att Region Stockholm tar fram en handlingsplan för de kreativa och kulturella branscherna.

Bostadsförsörjning

Bostad är en social rättighet. I ett välfärdssamhälle är bostadsförsörjningen samhällets ansvar och det krävs att många olika aktörer samspelar för att systemet skall fungera. Det åligger staten att stödja byggandet av bostäder vilket den nuvarande högerregeringen väljer att inte göra. Kommunerna sätter ramarna för byggandet genom sitt planmonopol medan byggföretagen i dagens system i praktiken bestämmer vilken typ av bostäder som byggs, i vilken omfattning och på vilka platser utifrån kapitalismens principer snarare än samhällets behov.

Regionerna har ett lagstadgat ansvar för bostadsförsörjningen och tillsammans med mittenkoalitionen har vi under mandatperioden genomfört en ambitionshöjning på bostadsområdet och inrättat ett regionalt bostadskansli som genom utåtriktat arbete, kunskapsspridning och pilotprojekt driva på, utveckla och hitta nya sätt tillsammans med kommunerna för att kraftigt öka tillgången till bostäder. Det finns en stor brist på bostäder i regionen men framför allt finns det brist på bostäder som invånarna har råd att efterfråga. Det regionala bostadskansliet ska verka för att bostadsmålen i RUFSS ska uppnås och att länets bostadsbestånd ska kompletteras med det som saknas, i de flesta fall hyresrätter som invånarna har råd att efterfråga. Vänsterpartiet är emot all utveckling mot marknadshyror. För en fungerande bostadsförsörjning krävs regleringar som håller hyreskostnaderna nere.

15-minutersstaden

Vi inspirerats av konceptet ”15-minutersstaden”. Alla boende i stockholmsregionen ska ha nära tillgång till grundläggande service. En ska med cykel eller kollektivtrafik på kort tid kunna ta sig från hemmet till de viktigaste platserna; skolan, mataffären, kultur, idrott och naturen. På det sättet kan vi minska behovet av klimatbelastande transporter och skapa trivsamma städer och samhällen. Även i landsbygdsområden och skärgården är det viktigt att det finns tillgänglighet till samhällsservice och kultur. Vård behöver finnas i hela

regionen och regionen bör ta tillbaka kontrollen över var vården är placerad. Vänsterpartiets mål är att alla invånare i regionen ska ha tillgång till vårdcentral, öppenvård inklusive öron-näsa-hals, gynekologi, mammografi, BUMM, hud, psykiatri för barn och unga och beroendevård inom 30 minuter med kollektivtrafik från sitt hem.

Hållbar regional utveckling

Den tillväxt som sker i regionen måste innebära en utveckling av samhället där resurser omfördelas. Fler anställda i vården, en grön omställning och satsningar på kultur och den gemensamma välfärden leder till hållbar samhällsutveckling. Offentlig konsumtion i stället för privat konsumtion är en bättre användning av jordens begränsade resurser. En gemensamt ägd simhall med tusentals besökare belastar klimatet mindre än tusentals privata pooler.

Livsmedelsförsörjningen i regionen måste bli mer robust för att vi i framtiden ska vara bättre rustade för kriser och utmaningar. Odling i vårt närområde skapar en större resiliens. Den regionala utvecklingsplanen och de regionala tillväxtmedel som delas ut ska värna jordbruksmark, skynda på omställningen till ett hållbart jordbruk och uppmuntra till storskaligt jordbruk och småskaligt odling som stadsodling och kolonilotter.

Infrastruktur – kollektivtrafik före motorvägar och flyg

Stora investeringar görs nu i ny tunnelbana, det är bra. Vi anser att Spårväg syd ska vara nästa stora prioriterade infrastrukturprojekt. Trafikverkets fortsatta arbete med att förverkliga Tvärförbindelse Södertörn har dock bidragit till kraftiga kostnadsökningar för genomförandet av Spårväg Syd, vilket hotar projektet i sin helhet. Regeringen har bestämt att staten inte ska bidra med sin del till att täcka kostnadsökningarna och projektet har stannat av helt. Det är allvarligt. För Vänsterpartiet är det självklart att det är Spårväg Syd som måste prioriteras framför motorvägen.

Vi säger nej till nya motorvägar eftersom de stjäl resurser från kollektivtrafiken och leder till ökat bilberoende och ökade utsläpp. Vi har i alla instanser sagt nej till Förbifart Stockholm som nu byggs och Tvärförbindelse Södertörn som Trafikverket på uppdrag av regeringen planerar att bygga. Vi säger även nej till Östlig förbindelse. Vi kräver att alla nya vägbyggen omprövas utifrån de klimatpolitiska målen.

Vi vill ompröva Roslagsbanans förlängning till T-centralen, eftersom det finns andra investeringar i spårutbyggnad som ger större fördelar för resenärerna vilket kan locka tidigare bilister och därmed är bättre för klimatet. I stället för att spränga sig in till T-centralen med den miljöpåverkan och kostnader det medför skulle det också vara värt att undersöka närmare förutsättningarna för en förlängning i andra änden av Roslagsbanan, i en första etapp från Kårsta till Rimbo

Bromma flygplats ska stängas och en ny klimatanpassad stadsdel med modern kollektivtrafik och billiga hyresrätter skapas. Arlanda i sin nuvarande storlek kan hantera framtidens flygtrafik. Det ska vara möjligt att åka kollektivt till ett lägre pris till flygplatsen. Trots utmärkt järnvägsförbindelse är det en liten andel som nu reser med tåg till Arlanda. Vi uppmanar regeringen att avsluta avtalet med A-train som nu har monopol på Arlandabanan och tar ut en stationsavgift. Stationsavgiften behöver försvinna och Arlandabanan ingå i Trafikverkets spår för att kunna brukas på det sätt som är bäst för samhället.

Vänsterpartiet vill att Region Stockholm ska bli delägare i Oslo 2:55 för att verka för tågförbindelse till Oslo som möjliggör direktresor mellan Stockholm och Oslo med tåg som tar kortare tid än 3 timmar.

Levande landsbygd och skärgård

160 000 personer i Stockholms län lever på landsbygden. Vi vill att landsbygden ska leva och att all samhällsservice skall vara rättvist fördelad. Landsbygden och skärgården har stor betydelse för en hållbar region med ökad självförsörjning av livsmedel, för att ta upp koldioxid för att kompensera våra utsläpp, för storstadens friluftsliv och mycket mer.

Region Stockholm ska verka för nödvändig utbyggnad av elnät och IT-nät så att alla fastboende, inklusive företag och distansarbetare, har en säker uppkoppling och att vattenförsörjningen är god. Den regionala utvecklingsplanen ska innefatta goda förutsättningar för jordbruk. En ökad lokal livsmedelsproduktion stärker regionen och gör den mer robust, därför ska inte heller åkermark bebyggas.

Skärgårdens utveckling ska så långt som möjligt koncentreras till de så kallade kärnöarna genom detaljplaneläggning inriktad på dagens hamnar och bebyggelsecentra och förses med fullvärdiga VA-system. Strandskyddet ska värnas och respekteras. Det gynnar både den svenska allemansrätten, djurlivet och biologisk mångfald. Det fiske som bedrivs ska vara hållbart och vattenmiljöer ska vårdas för att minska giftiga utsläpp och gynna djurlivet.

Naturen är den största tillgången för boende och lokalt företagande och en förutsättning för en hållbar samhällsutveckling. Dess djurliv och biologisk mångfald måste skyddas och bevaras. Vi vill därför ha ett högt stöd till Skärgårdsstiftelsen som förvaltar en stor del av skärgården. Det investeringsstöd Region Stockholm har tillfört under en längre tid ska bestå. En större press för självfinansiering av Skärgårdsstiftelsen kan leda till en kommersialisering av skärgården som gör att endast personer med god ekonomi kan besöka och nyttja det som stiftelsen råår över.

Skogsbruk i länet ska ske utan kalhuggning för att öka skogens funktion som kolsänka och skydda ekosystemet. Arbetet med återställning av våtmarker behöver accelerera. Den planerade nationalparken i den obebodda ytterskärgården bör utökas och få bestämmelser som tillgodoser rimliga behov hos skärgårdens befolkning. Region Stockholm bör i samarbete med Skärgårdsstiftelsen, stat och kommun verka för inrättande av nya naturreservat där så behövs.

Forskning och utveckling

Inom regionens verksamheter bedrivs mycket forskning särskilt på hälso- och sjukvårdsområdet. Här vill vi se ett ökat fokus på kvinnors hälsa, som annars tenderar att bli ett eftersatt område. Tillgång till sjukhusbibliotek med forskningsstöd och resurser till forskning om kultur och hälsa behöver också prioriteras inom regionens verksamhet.

Region Stockholm måste ha en väl utbyggd infrastruktur för forskning som är till gagn för verksamheten. Det måste finnas tillräckligt med forskningstid och tillgängliga kvalitetsregister med fungerande inrapportering. Forskningen ska kunna vara patientnära och även kunna ske utanför Karolinska universitetssjukhuset genom en utvecklad primärvårdsforskning. Akademiskt primärvårdscentrum måste, tillsammans med övriga centrumbildningar och universitetsvårdcentralerna, värnas och utvecklas. Forskningen spelar en central roll både för bekämpandet av de stora folksjukdomarna och för att utveckla vården av patienter vars sjukdomar idag saknar tillräcklig evidens. Detta gäller

exempelvis för ME/CFS-patienter (kroniskt trötthetssyndrom) vars situation skulle kunna förbättras avsevärt med ett förbättrat kunskapsläge.

Planera för kollektivtrafik vid nybyggen

Kollektivtrafiken ska byggas ut parallellt med att nya bostadsområden växer fram. Det är önskvärt att ny bebyggelse främst tillkommer i kollektivtrafiknära områden och det är fundamentalt att kommunerna som har planmonopol ser till att det finns en rimlig möjlighet för regionen att leverera kollektivtrafik av god kvalitet vid byggande av nya områden. När nya bostadsområden byggs ska det finnas fungerande kollektivtrafik från första inflyttningsdagen så att invånarna inte tvingas bli beroende av bil. Det är därför viktigt att regionen har en nära dialog och samverkan med kommunerna. Kollektivtrafikens, cykel- och gångtrafikens framkomlighet måste prioriteras vid planläggning av nya områden och redan befintligt gatuutrymme omprioriteras till förmån för de klimatsmarta färdssätten. Vidare borde en mer klimatmedveten parkeringsnorm vid nybyggnation vara föremål för samverkan.

Utbildning och arbete ska inte vara en klassfråga

Andelen barn som efter grundskolan är obehöriga till gymnasiet ökar och utgör nu 11 procent av alla elever i regionen. En likvärdig och kompensatorisk skola är grunden till framtidens kompetensförsörjning. Att ha klarat gymnasiet gör enorm skillnad för hur väl en person klarar sig i samhället och fortsatt hälsa. Detta är i huvudsak en kommunal och statlig angelägenhet.

Skillnaderna mellan kommunerna är stora. Vi vill se en större regional samordning och styrning av gymnasieskolornas och yrkesutbildningarnas utbud för att bättre matcha behov. Det är dyrt att starta en yrkeslinje jämfört med samhällsvetenskaplig linje vilket har lett till ett underskott av det första och ett överskott av det andra. Därför behövs styrning utifrån samhällets behov i stället för nuvarande marknadslösning. Folkhögskolorna kompletterar andra skolformer samt erbjuder en andra chans till gymnasiebehörighet. Ett bra stöd till folkhögskolorna gynnar både kompetensförsörjningen och folkhälsan.

Region Stockholm ska ta ett större samordningsansvar för att möta de utmaningar som finns med matchning på arbetsmarknaden och kompetensutveckling som en grön omställning innebär. Omfattande gröna investeringar i bostäder, kollektivtrafik och energiförsörjning skapar jobb och kräver kompetens. Det behövs ett socialt ansvar med särskilda insatser för att nå människor som står utanför arbetsmarknaden. Det krävs också ytterligare arbete för att rekrytera personal till vården.

IV. 9 Kultur och folkbildning

Folkbildning

Folkhögskolorna och studieförbunden har en samhällsutvecklande roll som möjliggörare av kultur. Det är på de här utbildningarna som många konstnärer, skådespelare eller författare börjar sin bana. Det är här människor utvecklas och ser nya sidor av sig själva, det är här många viktiga samtal och möten sker som berikar demokratin och enskilda människors liv. Studieförbunden är även länets största arrangörer av kulturevenemang.

Region Stockholms stöd till studieförbund och folkhögskolor är en viktig del av stöd till en bred folkbildning. Det innefattar allt från rena yrkesutbildningar, språkkurser, en möjlighet att läsa in gymnasiet, förberedande kurser för att ta sig in på högre utbildning och studiecirkel för att berika personliga intressen, växa som människa eller lära sig något nytt tillsammans. Andelen som saknar examen från gymnasieskolan ökar och andelen varierar stort i olika kommuner. Samtidigt ser vi en grön omställning som kräver kompetensutveckling och en stor utmaning i matchning på arbetsmarknaden där många behöver utbildas för att möta rekryteringsbehov i bristyrken som tex undersköterska. Folkhögskolorna har en viktig roll att spela i den samhällsutveckling som behöver ske.

Fria kulturlivet

Vi måste på alla sätt försvara yttrandefriheten och den konstnärliga friheten som i dag hotas från olika håll. Vi vill värna det fria kulturlivets förutsättningar och öka stödet till det fria kulturlivet. Med ökat stöd kan Region Stockholm bidra till att invånarna fortsatt får god tillgång till kultur till rimliga priser. Stödet till kulturen ska innefatta alla typer av kulturyttringar, inte minst de nationella minoriteternas kultur och kulturarv.

Inom det fria kulturlivet är ett överhängande problem brist på produktionslokaler, konstnärsateljéer samt skenande hyreskostnader för scener. Region Stockholm äger fastigheter som i vissa lägen kan stå outnyttjade under kortare eller längre perioder i samband med ombyggnad. Vi vill att dessa lokaler kan erbjudas kulturlivet.

Kultur för alla

Trots goda kulturpolitiska mål är det fortfarande många människor i länet som inte har möjlighet att delta i eller uppleva kultur och konstnärlig verksamhet. Tydliga påverkande faktorer är utbildning, klass och bostadsort. Barn och ungas tillgång till kultur är prioriterat. Kultursatsningarna i stockholmsregionen är mycket ojämnt fördelade och en stor del av kulturutbudet är centrerat till Stockholms innerstad. Vi vill att Regionen Stockholm tar fram en ny övergripande och sammanhållen kulturstrategi med mål som fångar regionens olika förutsättningar och som bygger på en ökad finansiering. Vi vill skapa möjligheter för alla människor i hela regionen att både ta del av och skapa kultur och ge de ekonomiska förutsättningarna för detta. Vi vill minska de geografiska och sociala ojämlikheterna i tillgången till kultur i regionen. Som det är nu satsar Region Stockholm minst i landet på kultur per invånare och har långt kvar till att ens använda en procent av regionens budget till kultur.

Kulturreisa med SL

För att skapa synlighet för kulturaktörer och kulturscener i hela länet och ge fler möjlighet att upptäcka kultur vill Vi genom samarbete med kulturarrangörer erbjuda kulturrabatter till den som köper SL:s periodkort. Syftet är att öka synligheten för kulturarrangemang och därmed locka en större och bredare publik samtidigt som SL:s periodkort blir mer attraktiva.

Kultur i vården

Kultur och konst berikar människors liv och kan även bidra till förbättrad hälsa. Vi vill öka stödet till kulturen inom vården. Där spelar Region Stockholms kompetenscentrum för kultur och hälsa en stor roll. De arbetar med forskningsanknuten kunskapsutveckling och kunskapsspridning om evidensbaserade sätt att använda kultur i vården. De kulturaktörer som nu kontinuerligt bidrar med kultur på regionens sjukhus har under mandatperioden

fått ett mer långsiktigt kulturstöd. Vi har drivit fram en förändrad stödform där verksamhetsstöd kombineras med projektstöd vilket möjliggör mer långsiktighet.

Vid om- och nybyggnationen av vårdmiljöer och i kollektivtrafiken ska 1–2 procent av budgeten för byggprojektet avsättas till kultur och konstnärlig gestaltning vilket finansierar hela Region Stockholms konstbestånd. Hyrda och upphandlade lokaler bidrar inte ekonomiskt men har ändå fått del av Region Stockholms konstbestånd då upplevelsen av Region Stockholms vård ska vara lika oavsett regiform. Detta har lett till en enorm urvattning av konstbeståndet och att konstlagren är tomma. Vi vill ta fram förslag på hur en finansieringsmodell kan se ut som värnar och kompletterar procentsregeln och möjliggör tillräcklig finansiering för konstnärlig gestaltning.

Vi vill att det på alla länets sjukhus ska finnas bibliotek som vänder sig till såväl patienter som personal. Bibliotek spelar en viktig roll för patienter som kan söka hälsoinformation eller vila tankarna från sin behandling. Det är särskilt viktigt för barn och unga att ha tillgång till bibliotekens utbud. Biblioteken är en resurs för personal som kan vidareutbilda sig och få tillgång till böcker nära sin arbetsplats.

IV. 10 Kompetensförsörjning och personalens arbetsvillkor

24/7 verksamhet

Villkoren för personalen inom dygnet runt-verksamheter måste förbättras. Normalarbetstiden ska förkortas med början för grupper i 24/7 verksamhet. Vi vill ha höjda ersättningar för obekvämt arbetstid för både undersköterskor och sjuksköterskor. Möjligheten till att skriva av studielån för personal som arbetat länge inom regionen ska utredas. Medarbetare inom vården ska ha möjlighet till mer flexibla arbetsvillkor på individnivå gällande scheman och avtal. Den som på grund av livssituation kan tänka sig att jobba mer kväll och helg ska få göra det, men med kortare veckoarbetstid.

Administration ska ge stöd – inte vara börda

Problemet med ”överadministration” eller ”för mycket byråkrati” har uppmärksammats länge. Det lokala patientnära administrativa stödet har minskat medan den centrala administrationen ökat. I stället för att vara en stödverksamhet har administrationen ofta övergått till att bli en störverksamhet. Vi vill på allvar komma åt orsakerna för att minska denna börda.

Vänsterpartiet har förslag på konkreta åtgärder, exempelvis; Minska mängden styrande centrala indikatorer som kräver uppföljning. Identifiera och avsluta icke vårdnära administrativa arbeten, uppdrag, projekt som inte är nödvändiga för att sjukhusen ska nå sina mål. Se över om tidsbegränsade chefsanställningar kan bli en policy i Region Stockholms sjukvårdsverksamheter för att få en mer verksamhetsnära ledning. Utveckla regionens lönepolitik med målet att stabsfunktioner och central administration inte bör vara löneledande före det patientnära yrkesutövandet.

Arbetsgivarpolitik

Region Stockholm är en av landets största arbetsgivare och har därför ett direkt stort inflytande i avtalsrörelse kring arbets- och lönevillkor. Region Stockholm ska verka inom Sveriges kommuner och regioner (SKR) för en långsiktigt hållbar arbetsgivarpolitik. Vi vill att Region Stockholm driver på för att SKR ska verka för en generell arbetstidsförkortning. Det duger inte att som stor arbetsgivare passivt gömma sig bakom SKR.

Arbetstidsförkortning

För att minska stressen och trygga hälsan för vårdpersonalen behöver tid ges för återhämtning. Vänsterpartiets mål är sex timmars arbetsdag med bibehållen lön. Men arbetstidsförkortning inom sjukvården kan och måste se olika ut beroende på verksamhetens uppdrag. Det kan handla om kortare arbetsdagar, kortare arbetsvecka eller anställningar där 100 procents lön ges för 80 procents jobb. Som ett första steg mot en långsiktig arbetstidsförkortning ska Region Stockholm reglera ned veckoarbetstidsmättet, för vårdpersonal som jobbar årets alla dagar och tider, från dagens 38,25 timmar till 37 timmar i regionens 24/7-avtal.

Ett arbetstidsförkortningsprojekt som inkluderar 1400 medarbetare på regionens akutsjukhus som sträcker sig över två år har startats 2025 tack vare Vänsterpartiet. Syftet är att ge sjuksköterskor och undersköterskor på operationsavdelningar rätt till betald återhämtning. Forskning är kopplad till uppföljning och erfarenheterna ska tas tillvara för att gå vidare med liknande arbetstidsförkortning i andra verksamheter.

Kompetensförsörjning och vidareutbildning

För att medarbetare och verksamheter ska utvecklas ska Region Stockholm ge vårdpersonalen tillgång till vidareutbildning med bibehållen lön. En rimlig målsättning är att 15 procent av arbetstiden ska vara fortbildningstid. Undersköterskor ska likt övriga inom vårdprofessionerna erbjudas betald specialistutbildning. Vidareutbildning är särskilt viktigt inom primärvården som ska ta över mycket vård från sjukhusen. Dagens produktionsstyrda ersättningssystem ger dåliga möjligheter till fortbildning, vilket på sikt försämrar primärvården. De privata vårdgivarna saknar ofta infrastruktur för att kunna erbjuda kvalitativa utbildningsplatser. Nyutexaminerade sjuksköterskor ska erbjudas ett kliniskt basår och nya undersköterskor ett traineeprogram på akutsjukhusen.

En stor utmaning med kompetensförsörjningen i Region Stockholm är tillgången på praktik- och utbildningsplatser. Privat verksamhet har inte haft samma krav på sig som akutsjukhusen och verksamheter i egen regi vad gäller att utbilda vårdpersonal och studenter i regionen. Därför ska tillgången på praktik- och utbildningsplatser säkras genom verksamhet i egen regi samt genom krav i avtal med privata utförare, där antalet platser och dess kvalitet sedan måste följas upp av Region Stockholm på ett bättre sätt än idag. Vi vill att ST-utbildning för läkare inom specialiteter där professionen bedömer så lämpligt, ska utgå från större enheter för att säkra nödvändig behörighet hos specialisterna.

Krav på privata utförare och underleverantörer

Region Stockholm finansierar en vildvuxen flora av privata utförare och entreprenörer. Det är av mycket stor vikt att arbetsvillkoren i dessa verksamheter är bra. Det ska vara kollektivavtal och seriösa villkor. Inga upphandlingar ska kunna vinnas genom dumpade löner och pressad arbetsmiljö för personalen. Krav på kollektivavtal och maximalt två underentreprenörsled är två enkla åtgärder för att stärka arbetsmiljön, förebygga lönedumpning och trygga personalens rättigheter i de privatdrivna verksamheterna.

I upphandlad vård och trafik har Region Stockholm näst intill obefintligt inflytande över personalens arbetsvillkor och arbetsmiljö. För att kunna styra dessa frågor och för att säkra framtidens kompetensförsörjning är Vänsterpartiets mål att alla välfärdens kärnverksamheter ska drivas i egen regi.

I kollektivtrafiken är all drift av trafiken upphandlad. Vi ser hur det leder till press på försämrade arbetsvillkor. Personalens arbetsvillkor måste börja förbättras omgående. Vi vill därför att trafikförvaltningen tar ett större ansvar för arbetsmiljö, utbildning och kompetensfrågor för all personal som arbetar i kollektivtrafiken. Tills dess att målet om att trafiken ska bedrivas i egen regi realiserats, ska SL ställa krav på kollektivavtal, bra arbetsmiljö, kompetensutveckling, meddelarfrihet samt tillgång till utrymmen för rastrum och personaltoalett.

Offensiv personalstrategi

Vi vill se en kraftsatsning på personalen. Utveckla en personalstrategi för långsiktig personalförsörjning och kvalitetsutveckling. Region Stockholm ska ligga i framkant som arbetsgivare för goda arbetsvillkor och personalinflytande.

Hög personalomsättning medför stora kostnader. Det ska löna sig att stanna kvar på en arbetsplats, byta jobb ska inte vara den enda möjligheten att få höjd lön. Många som byter jobb är missnöjda med pressade arbetsvillkor, dåliga arbetstider och låga löner. För att säkerställa en god löneutveckling ska regionen införa ett system med permanenta lönetrappor för personal som stannar kvar i verksamheten. Fast anställning och heltid ska vara normen i regionens verksamheter.

Tystnadskultur

Att förbättra vården är en viktig drivkraft för många vårdanställda. Tyvärr har delar av Region Stockholms sjukvård en ökänd tystnadskultur och handlingsutrymmet för medarbetare och chefer att förändra är litet. Läkarförbundet genomförde en undersökning om tystnadskultur på Karolinska Universitetssjukhuset som visade att 70 procent av läkarna upplevde en tystnadskultur på arbetsplatsen och att 40 procent av de fackliga företrädarna hade mötts av repressalier när de framfört kritik. En offentlig sjukvård som tystar ner personal hör inte hemma i en demokrati, och är ett hot mot patientsäkerheten. Regionen måste lyssna på sina medarbetare och fackförbund, och tystnadskulturen ska med alla medel motverkas. Regionen ska verka aktivt för att medarbetaren ska kunna, vilja och våga hjälpa invånarna. De som leder vårdens organisation ska vara grundade och förankrade i de beslut som tas.

IV. 11 Ekonomi, styrning och stöd

Effektiv användning av skattemedel

Region Stockholm är en mycket stor organisation som förvaltar miljardbelopp av skattebetalarnas pengar. Regionledningskontoret behöver stärka sin roll för samordning mellan förvaltningarna, för ökad kostnadskontroll och stävande av en administrativ överbyggnad som inte gagnar kärnverksamheterna. Om inte denna stramhet finns riskerar alla ekonomiska utmaningar att resultera i nedskärningar i kärnverksamheterna.

Fördjupad demokratisk styrning

Den demokratiska styrningen av regionen ska fördjupas på alla nivåer. Medborgarna och politiken ska ha insyn och det ska vara tydligt var och av vem viktiga beslut fattas. Där beslutsmyndighet lagts ut på privata aktörer eller styrelser med begränsad möjlighet till insyn är vår inriktning att makten ska återföras till de demokratiskt valda organen.

Den beställar-utförarmodell som tillämpas i regionen leder till ökad byråkrati och administrativa kostnader. Modellen ska avskaffas. Vi vill införa en modell som bygger mer på samarbete och utveckling. På verksamhetsnivå ska regionen tillämpa tillitsbaserad styrning och lämna detaljstyrning med New Public Management som grund i det förflutna. Personalens kompetens, arbetsglädje och inflytande är kärnan för att styra effektivt mot god kvalitet.

Hållbarhet – från ord till handling

Region Stockholm har höga ambitioner i policy för hållbarhet - ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Den sociala hållbarheten omfattar bland annat arbetet för att främja jämställdhet, funktionsrätt och nationella minoriteter som är mycket viktigt för Vänsterpartiet. Svagheten i arbetet är att det är långt mellan de fina orden i policy och konkret handling som förändrar. Det behövs mer av handfasta insatser och riktlinjer för hur social hållbarhet integreras i verksamheterna på ett flexibelt och ändamålsenligt sätt. Uppföljning av Region Stockholms hållbarhetsmål ska vara en integrerad del av budgetprocess och verksamhetsuppföljning.

Idéburna organisationer

Idéburna organisationer, som inte har vinstintresse, spelar en viktig roll i svensk välfärd och de har särskild kunskap som är viktig för att möta förändringar och problem i samhället. Region Stockholm har mycket att vinna på att samverka med den idéburna sektorn. Det sker med fördel genom ett så kallat idéburet offentligt partnerskap (IOP), en form av samverkan mellan offentlig och idéburen verksamhet. IOP ska aktivt tillämpas så att regionen verkligen drar nytta av de idéburna organisationernas kompetens, erfarenhet och andra resurser. Den nya möjligheten med reserverade upphandlingar är ytterligare en möjlig form för samverkan.

Lokaler

Lokaler som används i verksamheterna ska ägas av Region Stockholm. Det finns tydliga ekonomiska fördelar med att själv äga, i stället för att hyra från en privat aktör. Att äga de egna lokalerna ökar också möjligheten att flexibelt garantera tillgången till lokaler och att snabbt anpassa lokalerna för nya behov. Dessutom säkerställer eget ägande att regionen har tillgång till lokalerna för att upprätthålla långsiktigt underhåll. Fördelen med att själv äga sina lokaler är att även miljöanpassning av lokalerna kan ske mer effektivt, när frågan inte behöver lösas i förhandlingar med privata värdar. Genom eget ägande får vi de bästa verktygen för att främja miljön och minska energiförbrukningen i den egna verksamheten. Vi vill certifiera regionens byggnader enligt LEED och/eller Miljöbyggnad.

Locum är Region Stockholms fastighetsbolag. Hyressättningen har stor betydelse för verksamheternas ekonomi. Vi vill ha nya ägardirektiv till Locum avseende policy för hyressättning. Inriktningen ska vara att ha modeller som ger lägre lokalkostnader för verksamheterna.

Politikerarvoden

Politiken ska ha goda villkor att verka för att ha förmåga att styra och ha insyn i en sådan stor organisation som Region Stockholm. Politiker ska ha arvoden som motsvarar arbetsinsats och ansvar. Partistödet ska ge förutsättningar för partierna att vara medborgarnas kanal in i regionpolitiken. Samtidigt får inte arvoden vara orimligt höga. Då urholkas medborgarnas förtroende för politiken. Vi vill därför justera politiska arvoden så att de högsta arvoden sänks.

Stödfunktioner i egen regi

Vi ser fördelar med att bedriva servicearbete i egen regi, då förutsättningarna för samarbete och utveckling blir bättre. Rengöring och underhåll är områden som regleras av hälso- och sjukvårdslagen. Så kallad Facility Management (FM) som är hanteringen av allt som rör skötseln av fastigheter, som fastighetservice, lokalvård, kontorservice, konferensservice, telefoni och kundtjänst, säkerhet och produktionservice är exempel på vad som bör bedrivas i egen regi

Trafikplaneringsprocessen

Årligen tas ett trafikförändringspaket fram som innebär justeringar av befintliga linjesträckningar, nedläggning av gamla respektive införande av nya linjer, samt översyn av trafikering och turtäthet. Det är angeläget att processen är demokratisk och transparent speciellt när det behöver prioriteras med knappa resurser.

Vi vill att denna viktiga process demokratiseras och att representanter från trafiknämndens samtliga partier får delta vid de politiska samråden. Det är viktigt för möjligheten till insyn och påverkan, samt viktigt för att kunna ge undrande väljare svar på varför förändringar sker. Kommunernas remissvar och trafikförvaltningens svar till kommunerna ska behandlas av trafiknämnden innan beslut tas om trafikförändringarna.

Investeringar ska styras av behoven. Idag är många större projekt framförhandlade med medfinansiering av kommuner och staten. Det innebär att vilka projekt som blir av styrs av vilka kommuner som har råd, inte av vilka investeringar i regionens kollektivtrafik som skulle göra störst nytta. De framförhandlade investeringarna måste följas upp och behov i kommuner som inte har råd med medfinansiering får inte bortprioriteras.

Upphandling

Vi ser med oro på de stora budgetfördyringar och osäkra kalkyler som präglar många av regionens upphandlingar. För att säkerställa att offentliga medel används effektivt och att upphandlingar blir en motor för klimatomställningen krävs skärpta krav och bättre kontroll genom hela processen.

Vi vill att regionens upphandlingar ska bidra till en hållbar framtid genom att omfatta hela klimatfrågan. Det innebär att vi tex. säkerställer cirkularitet inom sjukvården, fossilfri energiförsörjning för sjukhus och byggnader samt hållbara materialval för infrastrukturprojekt. Vi driver också på för att all godstransport och kollektivtrafik som regionen upphandlar ska vara helt fossilfri.

För att motverka kostnadsöverdrag och säkerställa att klimathänsyn vägs in i varje steg kräver vi att oberoende klimat- och kostnadskalkyler genomförs innan beslut om större upphandlingar. Genom att prioritera gröna investeringar och innovativa lösningar kan vi samtidigt skapa nya arbetstillfällen i regionen och stärka ekonomin i takt med omställningen till ett hållbart samhälle.

Öppen bokföring

För att begränsa vinstuttag och öka insynen bland aktörer som har avtal enligt lagen om valfrihetssystem (LOV), lagen om offentlig upphandling (LOU) och direktavtal bör så kallad öppen bokföring tillämpas. Det innebär att Region Stockholm kan ha full insyn i

vårdgivarens egen bokföring och redovisningssystem för att säkerställa att oskäliga vinster inte tas ut och att resurser kommer verksamheten till gagn. Transparensen leder till att färre oseriösa aktörer överhuvudtaget ger sig in på marknaden samtidigt som det gynnar de vårdgivare som gör rätt för sig.

INDEX FÖR ÄMNINGEN I KAPITEL IV

- 15-minutersstaden, 34
- 24/7 verksamhet, 39
- Administration ska ge stöd – inte vara börda, 39
- Akutsjukvård, 19
- Anpassning till ett förändrat klimat, 31
- Arbete och näringsliv, 33
- Arbetsgivarpolitik, 40
- Arbetstidsförkortning, 40
- ASIH – avancerad sjukvård i hemmet, 19
- Barn och unga, 20
- Barn och ungdomspsykiatri, 17
- Beroendevård, 20
- Biologisk mångfald, 31
- Bostadsförsörjning, 34
- Cancervård, 20
- Cirkularitet och återvinning, 32
- Cykla mera, 32
- Dynamisk trafik, 28
- Effektiv användning av skattemedel, 42
- Elektrifiering, 28
- Energiförsörjning, 32
- Folkbildning, 38
- Folkhälsa, 17
- Forskning och utveckling, 36
- Fria kulturlivet, 38
- Funktionsrättskonsekvens, 25
- Färdtjänst, 26
- Fördjupad demokratisk styrning, 42
- Förlossningsvård, 24
- Gatuutrymme, 29
- Hjälpmedel, 26
- Hållbar regional utveckling, 35
- Hållbarhet – från ord till handling, 42
- Idéburna organisationer, 42
- Infrastruktur – kollektivtrafik före motorvägar och flyg, 35
- Klimatarenor i samarbete med näringslivet, 33
- Kombinerad mobilitet, 29
- Kompetensförsörjning och vidareutbildning, 40
- Konsumtionsbaserade utsläpp, 33
- Krav på privata utförare och underleverantörer, 41
- Kultur för alla, 38
- Kultur i vården, 39
- Kulturrese med SL, 38
- Kulturrese på SL, 38
- Kvinnors hälsa, 24
- Könsdysfori, 24
- Levande landsbygd och skärgård, 36
- Lokaler, 42
- Maten, 33
- Norrtäljemodellen, 21
- Närakuter, 21
- Offensiv personalstrategi, 41
- Planera för kollektivtrafik vid nybyggen, 37
- Politikerarvoden, 43
- Reklam i kollektivtrafiken, 29
- Samverkan, 26
- Skärgårds- och pendelbåtstrafiken, 29
- Snabbussar - BRT, 29
- Solidarisk sjukvård, 22
- Spärrfri kollektivtrafik, 30
- Stödfunktioner i egen regi, 43
- Tandvård, 17
- Taxor, 30
- Tillgänglighet i kollektivtrafiken, 27
- Trafikplaneringsprocessen, 43
- Trygg och välkomnande kollektivtrafik, 30
- Trängselskatt, 31
- Tystnadskultur, 41
- Ungdomens hus, 22
- Ungdomsmottagningarna, 18
- Upphandling, 43
- Utbildning och arbete ska inte vara en klassfråga, 37
- Vaccinationsmottagningar, 18
- Vuxenpsykiatri, 22
- Vårdcentralen – en plats för den nära vården, 18
- Vårdplatser som räcker till, 23
- Vårdval, 23
- Äldresjukvård, 27
- Ätstörningsvården, 23
- Öppen bokföring, 44

